

DYDD MERCHER, 4 HYDREF 2023

AT: HOLL AELODAU'R CYNGOR SIR

YR WYF DRWY HYN YN EICH GALW I FYNYCHU CYFARFOD AML-LEOLIAD Y CYNGOR SIR A GYNHELIR YN SIAMBR, NEUADD Y SIR, CAERFYRDDIN, SA31 1JP AC O BELL AM 10.00 YB, DYDD MERCHER, 11 HYDREF, 2023 ER MWYN CYFLAWNI'R MATERION A AMLINELLIR AR YR AGENDA SYDD YNGHLWM

Wendy Walters

PRIF WEITHREDWR

GELLIR GWYLIO'R CYFARFOD AR WEFAN Y CYNGOR DRWY'R DDOLEN CANLYNOL:-
<https://carmarthenshire.public-i.tv/core/portal/home>

Swyddog Democrataidd:

Janine Owen

Ffôn (Ilinell uniongyrchol):

01267 224030

E-bost:

JanineOwen@sirgar.gov.uk

Wendy Walters Prif Weithredwr, *Chief Executive*,
Neuadd y Sir, Caerfyrddin. SA31 1JP
County Hall, Carmarthen. SA31 1JP

AGENDA

1. YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB
2. DATGANIADAU O FUDDIANNAU PERSONOL.
3. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD
4. CYHOEDDIADAU GAN YR ARWEINYDD, AELODAU'R CABINET NEU'R PRIF WEITHREDWR (OS OES RHAI)
5. LLOFNODI YN GOFNOD CYWIR COFNODION CYFARFOD Y CYNGOR A GYNHALIWYD AR 13 MEDI 2023 5 - 10
6. AROLYGIAD ESTYN O WASANAETHAU ADDYSG LLYWODRAETH LEOL SIR GAERFYRDDIN 11 - 34
7. ADOLYGIAD CYMUNEDOL DEDDF LLYWODRAETH LEOL (DEMOCRATIAETH) (CYMRU) 2013 ("Y DDEDDF") 35 - 54
8. ADOLYGIAD O DDOSBARTHOU PLEIDLEISIO A MANNAU PLEIDLEISIO 2023 55 - 64
9. YSTYRIED ARGYMHELLION Y CABINET O RAN Y MATER CANLYNOL:-
  - 9.1 ADRODDIAD BLYNYDDOL YNGYLCH RHEOLI'R TRYSORLYS A'R DANGOSYDD DARBODAETH 2022-2023 65 - 80
10. DERBYN ADRODDIAD CYFARFOD Y CABINET A GYNHALIWYD AR Y 18FED MEDI 2023 81 - 86
11. YSTYRIED Y RHYBUDD O GYNNIG CANLYNOL:-
  - 11.1 RHYBUDD O GYNNIG A GYFLWYNWYD GAN Y CYNGHORWYR LINDA EVANS & EDWARD THOMAS

Mae'r Cyngor yn nodi bod gwasanaeth Bwcabus Fflecsi wedi bod yn gweithredu ers 14 mlynedd, gan ddarparu cyfle hanfodol i deithio ar drafnidiaeth gyhoeddus yn rhai o ardaloedd mwyaf gwledig Sir Gaerfyrddin, Ceredigion a Sir Benfro.

Mae'r Cyngor yn mynegi ei siom gyda chyhoeddiad Llywodraeth Cymru y bydd y gwasanaeth yn dod i ben ar 31 Hydref 2023, a fydd yn ergyd sylweddol i'n cymunedau gwledig.

Mae'r Cyngor yn siomedig bod Llywodraeth Cymru wedi sicrhau bysiau newydd ar gyfer y gwasanaethau hyn mor ddiweddar â mis Gorffennaf 2023.

Mae'r Cyngor yn cydnabod yr heriau unigryw sy'n wynebu cymunedau gwledig wrth gael mynediad at drafnidiaeth gyhoeddus ac yn ailddatgan ei ymrwymiad i weithio i wella gwasanaethau trafnidiaeth gyhoeddus a chymunedol ledled y sir.

Mae'r Cyngor yn galw ar Lywodraeth Cymru i adolygu ei phenderfyniad, gweithio gydag awdurdodau lleol yng ngorllewin Cymru, a darparu cyllid er mwyn datblygu system drafnidiaeth gyhoeddus a chymunedol gynaliadwy a all gefnogi a chysylltu ein cymunedau gwledig. Yn y cyfamser, rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i barhau gyda'r Bwcabus Fflecsi nes bod gwasanaeth arall ar waith ar gyfer ein hardaloedd gwledig.

12. CWESTIYNAU GAN Y CYHOEDD (NID OEDD DIM WEDI DOD I LAW).

13. CWESTIYNAU GAN YR AELODAU:-

13.1 CWESTIWN GAN Y CYNGHORYDD RUSSELL SPARKS I'R CYNGHORYDD LINDA EVANS, DIRPRWY ARWEINYDD AC AELOD Y CABINET DROS GARTREFI

“A allwch chi roi gwybod i mi am y cynnydd sy'n cael ei wneud tuag at ddatgarboneiddio ein stoc tai yng ngoleuni datganiad argyfwng hinsawdd 2019 ac ymrwymiad y cyngor hwn i well dyfodol ar gyfer ein plant? Yn benodol, beth yw eich prif rwystrau i gyflawni 'sero net' o ran stoc tai'r cyngor a fydd yn y pen draw yn helpu i leihau biliau i drigolion, o ystyried yr argyfwng costau byw parhaus?”

13.2 CWESTIWN GAN Y CYNGHORYDD JOHN JAMES I'R CYNGHORYDD DARREN PRICE, ARWEINYDD Y CYNGOR

Mae deallusrwydd artiffisial yn dechnoleg drawsnewidiol sy'n cael ei defnyddio ar draws y sector preifat a'r sector cyhoeddus, yn genedlaethol ac yn fyd-eang, ac sy'n chwarae rôl sy'n gwella ac yn datblygu. Mae fy nghwestiwn yn cynnwys dwy ran:

Yn gyntaf: Pa gamau y mae Cyngor Sir Caerfyrddin yn eu cymryd ar hyn o bryd ynghylch deallusrwydd artiffisial er mwyn sicrhau bod y Cyngor hwn yn dilyn y prif dueddiadau a datblygiadau a'i fod yn manteisio ar yr arfer gorau y mae awdurdodau lleol eraill a sefydliadau'r sector cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig yn ei weithredu ac yn arloesi mewn perthynas ag ef?

Yn ail: Gan edrych tua'r dyfodol, sut y mae'r Cyngor yn bwriadu manteisio i'r eithaf ar ddeallusrwydd artiffisial fel y gellir rhoi cyfleoedd ac arferion ymarferol ar waith, gan gydnabod ac ymdrin â'r heriau y bydd y dechnoleg hon, heb os, yn eu creu wrth iddi ddatblygu?

14. COFNODION ER GWYBODAETH (AR GAEL AR Y WEFAN)

14 .1 PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD - 7 MEDI 2023

14 .2 PWYLLGOR CYNLLUNIO - 14 MEDI 2023

14 .3 PWYLLGOR SAFONAU - 18 MEDI 2023

14 .4 PWYLLGOR TRWYDDEDU - 21 MEDI 2023

14 .5 PWYLLGOR CYNLLUNIO - 26 MEDI 2023

CYNGOR SIR

DYDD MERCHER, 13 MEDI 2023

YN BRESENNOL: Y Cyngorydd B.A.L. Roberts (Cadeirydd) (Yn y Siambr)

Cynghorwyr (Yn y Siambr):

K.V. Broom	J.M. Charles	P. Cooper	C.A. Davies
G. Davies	H.L. Davies	K. Davies	L. Davies
LI.M. Davies	S.L. Davies	T. Davies	L.D. Evans
W.T. Evans	S. Godfrey-Coles	J.P. Hart	T.M. Higgins
J.K. Howell	P.M. Hughes	J.D. James	M. James
G.H. John	A.C. Jones	H. Jones	A. Lenny
M.J.A. Lewis	K. Madge	D. Nicholas	D. Owen
M. Palfreman	D. Price	H.B. Shepardson	E. Skinner
R. Sparks	E.G. Thomas	M. Thomas	J. Tremlett
F. Walters			

Cynghorwyr (Yn rhithwir):

L.R. Bowen	M.D. Cranham	S.A. Curry	A. Davies
W.R.A. Davies	C. Davies	M. Donoghue	A. Evans
D.C. Evans	H.A.L. Evans	N. Evans	A.D. Harries
P. Hughes-Griffiths	R. James	B.W. Jones	D. Jones
N. Lewis	A. Leyshon	A.G. Morgan	B.D.J. Phillips
E. Rees	S.L. Rees	E.M.J.G. Schiavone	J. Seward
D. Thomas	G.B. Thomas	A. Vaughan Owen	P.T. Warlow
D.E. Williams	J. Williams		

Hefyd yn bresennol (Yn y Siambr):

W. Walters, Prif Weithredwr
C. Moore, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol
J. Morgan, Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymunedau
G. Morgans, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Addysg a Phlant
P.R. Thomas, Prif Weithredwr Cynorthwyol (Rheoli Pobl a Pherfformiad)
L.R. Jones, Pennaeth Gweinyddiaeth a'r Gyfraith
D.W. John, Pennaeth Seilwaith Amgylcheddol
G. Morgan, Pennaeth Gwasanaethau Democraidd
C. Higginson, Rheolwr Cyfryngau
J. Owens, Swyddog Gwasanaethau Democraidd
M. Runeckles, Swyddog Cefnogi Aeolodau

Hefyd yn bresennol (Yn rhithwyr):

L. Jenkins, Swyddog Cymorth y Cabinet
S. Rees, Cyfieithydd Ar Y Pryd
M. Evans Thomas, Prif Swyddog Gwasanaethau Democraidd
R. Morris, Swyddog Cefnogi Aeolodau

Siambr, Neuadd Y Sir, Caerfyrddin, SA31 1JP - 10.00 - 11.32 yb

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

1. YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan y Cynghorwyr S.M. Allen, D.M. Cundy, B. Davies, T.A.J. Davies. R.E. Evans a G.R. Jones.

2. DATGANIADAU O FUDDIANNAU PERSONOL

Y Cynghorydd	Rhif y Cofnod	Y Math o Fuddiant
A. Davies	9.1 Rhybudd o Gynnig a gynigiwyd gan y Cynghorwyr Edward Thomas a Hefin Jones – "Ffordd osgoi Llandeilo"	Yn berchen ar dir yn yr ardal y gallai'r ffordd osgoi arfaethedig effeithio arni.

3. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD (OS OES RHAI)

- Rhoddodd y Cadeirydd drosolwg o'r amrywiaeth o ddigwyddiadau yr oedd hi a'i chymar wedi'u mynychu ar draws y sir ers y cyfarfod diwethaf, ac roedd pob un ohonynt wedi bod yn ddiddorol ac yn addysgiadol.
- Bu'r Cynghorydd A. Lenny, ar ran y Cynghorwyr G.H. John, P. Hughes-Griffiths a'i hun, yn cydnabod ac yn canmol y cyn-bediatregydd ymgynghorol Dr. Dewi Evans, trigolyn ward Gogledd a De Tref Caerfyrddin, am ei rôl ganolog fel arbenigwr meddygol wrth sicrhau euogfarn Lucy Letby ar ôl iddi ladd nifer o fabanod.
- Llongyfarchodd y Cynghorydd G. Davies i Jac Morgan o Frynaman ar gael ei ddewis yn un o'r capteiniaid ar gyfer Tîm Rygbi Dynion Cymru yng Nghwpan y Byd. Roedd y Cynghorydd G. Davies wrth ei fodd wrth nodi bod dau drigolyn Sir Gaerfyrddin arall, sef Gareth Davies a Gareth Thomas, wedi cael ei ddewis i gynrychioli Cymru yng Nghwpan y Byd a rhoddodd ei ddymuniadau gorau i'r tîm ar gyfer y twrnament. Roedd y Cynghorydd G. Davies hefyd yn falch o nodi bod Hannah Jones, Capten Tîm Rygbi Menywod Cymru hefyd o Frynaman, sydd yn dangos, yn ei farn ef, bod unigolion o'r radd flaenaf yn yr ardal.
- Canmolodd y Cynghorydd J.K. Howell y Cynghorydd Owen Jones o Dre-fach Felindre a oedd wedi gorffen yn y 25 cystadleuwr uchaf yn nigwyddiad Pencampwriaethau Ironman y Byd 2023 yn y Ffindir, ac felly cafodd ei wahodd i gymryd rhan yn nigwyddiad Pencampwriaethau Ironman y Byd yn 2024, a fyddai'n cael ei gynnal yn Seland Newydd.
- Llongyfarchodd y Cynghorydd M. James i bump aelod o Glwb Bowlio Mat Byr Llandyfaelog, sef Andrea Bennett, Janet Davies, Llinos Jones, Shan Rees a Carloline Styles, a ddewiswyd i gynrychioli Cymru mewn Cystadleuaeth Genedlaethol ym Melton Mowbery ar 7 ac 8 Hydref, a rhoddodd ei dymuniadau gorau iddynt.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

- Cydnabu'r Cynghorydd H. Jones gyflawniadau Ffederasiwn Sir Gaerfyrddin Clybiau Ffermwyr Ifanc yn Sioe Frenhinol Cymru 2023 yn y categorïau canlynol:
  - Cystadleuaeth coginio- Clwb Ffermwyr Ifanc Llanismel
  - Cystadleuaeth Gwisg Ffansi – Clwb Ffermwyr Ifanc Llanyddyfri
  - Gwobr Cwmni'r Nant - Dafydd Evans o Glwb Ffermwyr Ifanc Llanismel
  - Rygi Saith bob Ochr - Clwb Ffermwyr Ifanc Gaerfyrddin
  - Gwaith Coed Iau - Clwb Ffermwyr Ifanc Capel Iwan
- Llongyfarchodd y Cynghorydd i Wynne Evans ar ennill Celebrity MasterChef ac estynnodd ei werthfawrogiad i Mr Evans am fod yn llysgennad ar gyfer Sir Gaerfyrddin a Chymru ac arddangos cynnyrch Cymru lleol.

4. CYHOEDDIADAU GAN YR ARWEINYDD, AELODAU'R CABINET NEU'R PRIF WEITHREDWR (OS OES RHAI)

Doedd dim cyhoeddiadau.

5. LLOFNODI YN GOFNOD CYWIR COFNODION CYFARFOD Y CYNGOR A GYNHALIWDYD AR 12FED GORFFENNAF 2023

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL lofnodi cofnodion cyfarfod y Cyngor a gynhaliwyd ar 12 Gorffennaf 2023 gan eu bod yn gywir.

6. CYMERADWYO'R NEWIDIADAU CANLYNOL I AELODAETH PWYLLGORAU:-

Rhodddwyd gwybod i'r Cyngor fod swyddi gwag ar nifer o bwyllgorau o ganlyniad i aelodaeth ddiwygiedig y Cabinet, ac y byddai'r Cynghorydd H.A.L. Evans yn cymryd lle'r Cynghorydd G.H. John fel yr Aelod Cabinet dros Adfywio, Hamdden, Diwylliant a Thwristiaeth. Talodd yr Arweinydd deyrnged i'r Cynghorydd G.H. John am ei gyfraniad rhagorol i waith y Cabinet yn ystod ei gyfnod yn y swydd.

6.1 PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL gymeradwyo enwebu'r Cynghorydd G.H. John i gymryd lle'r Cynghorydd H.A.L. Evans fel un o gynrychiolwyr Grŵp Plaid Cymru ar y Pwyllgor Craffu Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

6.2 PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL gymeradwyo enwebu'r Cynghorydd G.H. John i gymryd lle'r Cynghorydd H.A.L. Evans fel un o gynrychiolwyr Grŵp Plaid Cymru ar y Pwyllgor Craffu Perfformiad ac Adnoddau Corfforaethol.

6.3 PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL gymeradwyo enwebu'r Cynghorydd R. Sparks i gymryd lle'r Cynghorydd H.A.L. Evans fel un o gynrychiolwyr Grŵp Plaid Cymru ar Bwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

7. ETHOL CADEIRYDD Y PWYLLGOR CRAFFU IECHYD A GWASANAETHAU CYMDEITHASOL YN DILYN SWYDD WAG CANOL TYMOR

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL ethol y Cynghorydd G.H. John yn Gadeirydd y Pwyllgor Craffu Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

8. DERBYN ADRODDIADAU CYFARFODYDD Y CABINET A GYNHALIWYD AR Y:-

8.1. 3YDD GORFFENNAF 2023

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL dderbyn adroddiad cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 3 Gorffennaf 2023.

8.2. 17EG GORFFENNAF 2023

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL dderbyn adroddiad cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 17 Gorffennaf 2023.

9. YSTYRIED Y RHYBUDDION O GYNNIG CANLYNOL:-

9.1. RHYBUDD O GYNNIG A GYFLWYNWYD GAN Y CYNGHORWYR EDWARD THOMAS A HEFIN JONES

[Sylwer: Roedd y Cynghorydd A. Davies wedi datgan buddiant yn yr eitem hon yn gynharach a gadawodd y cyfarfod yn ystod y drafodaeth a'r pleidleisio].

Bu'r Cyngor yn ystyried y Rhybudd o Gynnig canlynol a gyflwynwyd gan y Cynghorwyr Edward Thomas a Hefin Jones:-

“Mae'r Cyngor yn nodi bod yr adroddiad WELTAG1 ar ffordd osgoi Llandeilo yn 2018 wedi'i ddileu'n bendant fel rhywbeth anymarferol, y cysyniad o ddargyfeirio cerbydau nwyddau trwm i ffwrdd o ganol tref Llandeilo, heb ffordd osgoi.

Mae'r Cyngor yn nodi ymhellach bod y Dirprwy Weinidog Trafnidiaeth wedi cyhoeddi ei fwrriad yn ddiweddar i atgyfodi'r opsiwn hwn o bosibl wrth aros am ymchwiliadau pellach. Heb os, byddai hyn yn gweld gweithredwyr cerbydau nwyddau trwm yn chwilio am ddargyfeiriadau llwybr byr trwy bentrefi gwledig mewn wardiau cyfagos ar ffyrdd anaddas neu'n wynebu cost ac amser ychwanegol oherwydd y pellter a deithiwyd. Byddai'r effaith yn cael ei deimlo gan fusnesau yn nhref Llandeilo sy'n dibynnu ar gerbydau nwyddau trwm ar gyfer anfon a derbyn nwyddau, a byddai dull mynediad yn unig yn golygu bod camau o'r fath yn aneffeithiol ac na ellir eu gorfodi.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

Mae'r Cyngor hwn yn galw ar y Dirprwy Weinidog i ailystyried ei fwriad cyhoeddedig ac i gadw at ganfyddiadau adroddiad 2018. Ar ben hynny, mae'r cyngor hwn yn gofyn i Lywodraeth Cymru gyhoeddi canlyniadau'r ymgynghoriad WELTAG 2 a gynhaliwyd ym mis Tachwedd 2020 yn ddiymdroi a gwireddu'r ymrwymiad a wnaed yn 2016/17."

Eiliwyd y cynnig.

Rhodddwyd cyfle i gynigwyr ac eilydd y Cynnig siarad o blaid y Cynnig a bu iddynt amlinellu'r rhesymau dros ei gyflwyno, fel y'u nodwyd yn y Cynnig.

Gwnaed nifer o ddatganiadau yn mynegi cefnogaeth i'r Cynnig.

Yn dilyn pleidlais:

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL gefnogi'r Rhybudd o Gynnig a'i gyfeirio i'r Cabinet.

9.2. RHYBUDD O GYNNIG A GYFLWYNWYD GAN Y CYNGHORWYR KEVIN MADGE A ROB JAMES

Bu'r Cyngor yn ystyried y Rhybudd o Gynnig canlynol a gyflwynwyd gan y Cyngorwyr Kevin Madge a Rob James:-

"Mae Grŵp Cymorth Iselder Shadows yng Nglanaman wedi gwneud gwahaniaeth sylweddol i boblogaeth Dyffryn Aman a Chwm Gwendraeth dros y tair blynedd diwethaf, gan ddarparu gwasanaeth iechyd meddwl eang sy'n effeithio ar y gymuned ehangach.

Torrwyd cyllid Shadows o'r 5ed o Fedi a fydd yn effeithio ar y bobl fregus sy'n byw yn ein cymunedau gan y byddant bellach yn fwy ymylol, a bydd rhai yn wynebu risg iechyd difrifol oherwydd y penderfyniad hwn.

Rydym yn galw ar Fwrdd Iechyd Hywel Dda, Cyngor Sir Caerfyrddin a chlystyrau Meddygon Teulu i gynnal y cyllid ar gyfer y gwasanaethau hyn neu ddarparu cymorth ariannol i gadw'r gwasanaethau i fynd nes eu bod yn derbyn cyllid grant - bydd hyn yn helpu i gynnal y gwasanaethau iechyd meddwl a ddarperir ar gyfer ardaloedd Dyffryn Aman a Chwm Gwendraeth."

Eiliwyd y cynnig.

Rhodddwyd cyfle i gynigwyr ac eilydd y Cynnig siarad o blaid y Cynnig a bu iddynt amlinellu'r rhesymau dros ei gyflwyno, fel y'u nodwyd yn y Cynnig.

Cynigiwyd y gwelliant canlynol i'r Cynnig gan y Cyngorwyr J. Tremlett ac eiliwyd y cynnig hwn.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

“Mae Grŵp Cymorth Iselder Shadows yng Nglanaman wedi cael effaith gadarnhaol ar boblogaeth Dyffryn Aman a Chwm Gwendraeth dros y tair blynedd diwethaf, gan ddarparu gwasanaeth iechyd meddwl eang sy'n effeithio ar y gymuned ehangach.

Mae'r Cyngor yn nodi bod cyllid Shadows wedi dod i ben o 5 Medi a bod cryn bryder am yr effaith bosibl ar y rhai sy'n defnyddio ei wasanaethau.

Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, y clwstwr Meddygon Teulu a Chyngor Sir Caerfyrddin i weithio gyda Grŵp Cymorth Iselder Shadows i geisio dod o hyd i ateb cynaliadwy o ran cyllid er mwyn diogelu gwasanaethau yn Nyffryn Aman a Chwm Gwendraeth.

Mae'r Cyngor yn galw ymhellach ar Fwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda i sicrhau bod digon o wasanaethau iechyd meddwl ar gael i drigolion ledled Sir Gaerfyrddin, yn y tymor byr a'r tymor hir.”

Rhodddwyd cyfle i Gynigydd ac Eilydd y Gwelliant siarad o'i blaid a rhoesant amlinelliad o'r rhesymau dros ei gyflwyno, fel y'u nodwyd yn y Gwelliant.

Gwnaed nifer o ddatganiadau a gefnogai'r Cynnig a'r Gwelliant.

Rhodddwyd gwybod i'r Cyngor, pe bai'r Gwelliant yn cael ei dderbyn, y byddai'n dod yn gynnig terfynol.

Yn dilyn pleidleisiau

PENDERFYNWYD cefnogi'r Cynnig, fel y'i diwygiwyd, a'i gyfeirio i'r Cabinet.

10. CWESTIYNAU GAN Y CYHOEDD (NID OEDD DIM WEDI DOD I LAW)

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd dim cwestiynau wedi dod i law gan y cyhoedd.

11. CWESTIYNAU GAN YR AELODAU (NID OEDD DIM WEDI DOD I LAW)

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd dim cwestiynau wedi dod i law gan yr Aelodau.

12. COFNODION ER GWYBODAETH (AR GAEL AR Y WEFAN):-

Dywedodd y Cadeirydd fod y cofnodion a amlinellir ar agenda 12.1 – 12.11 ar gael i'w gweld ar wefan y Cyngor.

CHAIR

DATE

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

CYNGOR
11 HYDREF 2023

AROLYGIAD ESTYN O WASANAETHAU ADDYSG
LLYWODRAETH LEOL SIR GAERFYRDDIN

Y Pwrpas:

Galluogi Aelodau'r Cyngor i ystyried yr adroddiad a'r meysydd i'w datblygu.

Yr Argymhellion / Penderfyniadau Allweddol Sydd eu Hangen:

- Adolygu'r sefyllfa bresennol.
- Sicrhau bod trefniadau ar waith i fynd i'r afael â'r argymhellion a'r mân feysydd i'w gwella.

Y Rhesymau:

Yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad arolygu, ac er mwyn cwrdd â disgwyliadau Estyn, dylai'r awdurdod lleol ddiweddarau ei gynlluniau er mwyn mynd i'r afael â'r argymhellion ac ystyried y diffygion a nodwyd gan y broses arolygu. Dylai'r awdurdod lleol ddiweddarau ei gynlluniau o fewn tri mis o gyhoeddi'r adroddiad arolygu.

Angen i'r Cabinet wneud penderfyniad **NAC OES**

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad **NAC OES**

YR AELOD O'R CABINET SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:- Cyng. Glynog Davies, *Rwy'n hynod o falch o waith clodwiw Gwasanaethau Addysg Sir Gâr ac yn ddiolchgar o ymdrechion ein holl staff, ysgolion a disgyblion sydd yn cael eu cydnabod yn yr adroddiad trwyadl yma gan Estyn. Mae gennym ni yma, yn Sir Gaerfyrddin, weledigaeth ac arweiniad strategol clir ac amlwg er mwyn darparu'r addysg gorau posib i'n plant a phobl ifanc ac rwy'n edrych ymlaen yn eiddgar i fwrw ymlaen i wireddu ein cynlluniau. Hoffwn ddiolch i'r holl swyddogion am eu gwaith cadarn sydd wedi arwain at y canlyniad positif hwn. Fy nioch personol i'r Cyfarwyddwr am ei arweiniad strategol amlwg.*

Y Gyfarwyddiaeth: Addysg a Gwasanaethau Plant
Enw'r Cyfarwyddwr:
Gareth Morgans
Awdur yr Adroddiad: ESTYN

Swyddi:
Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Plant

Rhifau ffôn:

Cyfeiriadau E-bost:
EDGMorgans@sirgar.gov.uk

EXECUTIVE SUMMARY

COUNCIL

11TH OCTOBER 2023

ESTYN INSPECTION OF CARMARTHENSHIRE'S LOCAL GOVERNMENT EDUCATION SERVICES

Background to Local Government Education Services Inspection (LGES)

Inspections of LGES are carried out under Section 38 of the Education Act 1997 which provides that His Majesty's Chief Inspector of Education and Training in Wales (HMCI) '**may, and, if requested to do so by the Secretary of State, shall, arrange for any local authority to be inspected**'.

Such an inspection '*shall consist of a review of the way in which the authority are performing any function which relates to the provision of education for (a) persons of compulsory school age (whether at school or otherwise) or (b) for persons of any age above or below that age who are registered as pupils at schools maintained by the authority.*'

Estyn's inspection of local authorities is informed by the [Guidance handbook for the inspection of LGES 2022 \(gov.wales\)](#). The handbook sets out the way in which Estyn conducts inspections of local government education services (LGES), which has changed significantly since our last core inspection in 2012.

Between the 10th and 14th of July 2023, Estyn inspected Carmarthenshire Council under its Local Government Education Services (LGES) framework.

The Local Government Education Services Inspection Framework

Inspection area 1– Outcomes	1.1 Standards and progress overall 1.2 Standards and progress of specific groups 1.3 Well-being and attitudes to learning.
Inspection area 2– Education Services	2.1 Support for school improvement 2.2 Support for vulnerable learners 2.3 Other education support services
Inspection area 3- Leadership and management	3.1 Quality and effectiveness of leaders and managers 3.2 Self-evaluation and improvement planning 3.3 Professional learning 3.4 Safeguarding arrangements 3.5 Use of resources

Inspectors evaluate and report on **all aspects of inspection areas 1 and 3** of the framework. **Inspection area 2** of the framework sets out the scope of education services that could be inspected during an inspection. As part of each inspection process, Estyn will form **a set of local inspection questions about education services**. Inspectors will evaluate services covered by these questions and report on each question separately within the report.

Under Inspection area 2, four local inspection questions were identified for Carmarthenshire, which were:

1. *How effective are school improvement processes in improving the quality of teaching and school leadership?*
2. *How well do the authority's arrangements for school modernisation and reorganisation ensure appropriate education provision for all children and young people, including pre-school and post-16 education?*
3. *How well do the local authority's education services promote positive behaviour and good attendance in its schools?*
4. *How successful is the local authority in ensuring that pupils' additional learning needs are identified early, and that suitable provision is in place to meet those needs.*

A preliminary visit took place on the 22nd and 23rd of June 2023, to conduct interviews with a range of stakeholders including headteacher representatives for primary, secondary and special schools; representatives of Chairs of Governors across primary, secondary and special schools; the regional education partnership, Partneriaeth; trade union representatives; diocese; the local health board, parents and officers from other Directorates of the Local Authority.

The core inspection consisted of data analysis from learner outcomes, school inspections and stakeholder questionnaires; scrutiny of evidence provided by the local authority including our self-evaluation report; and interviews with a range of Members and officers. Audit Wales inspected the Local Authority's use of resources under the inspection area of Leadership and Management.

During all core inspections, Estyn consider whether local government education services are **causing significant concern** and require follow-up activity. **Estyn judged that education services in Carmarthenshire do not fall into this category.**

The report was published on 27th of September 2023 and identified many strengths and notable features.

Three recommendations were made-

R1 Improve pupils' attendance in the authority's schools.

R2 Strengthen school improvement processes, particularly for secondary schools.

R3 Refine approaches to self-evaluation and improvement planning.

Work had already begun to address aspects of the recommendation prior to the inspection as they were already identified via self-evaluation and improvement planning processes.

The outcome of the inspection is detailed within the Estyn Inspection report appended to this document. It is Estyn's expectation that the inspection report is scrutinised in full by the Scrutiny Committee, so that the necessary support and challenge can be provided about the Directorate's plans for improvement.

DETAILED REPORT ATTACHED?

YES

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report :

E. Dymorgans

Signed:

Director of Education and Children's Services

Policy, Crime & Disorder and Equalities NONE	Legal YES	Finance YES	ICT NONE	Risk Management Issues YES	Staffing Implications YES	Physical Assets YES
--	---------------------	-----------------------	--------------------	--------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------

Legal

Inspections of LGES are carried out under Section 38 of the Education Act 1997 which provides that His Majesty's Chief Inspector of Education and Training in Wales (HMCI) '**may, and, if requested to do so by the Secretary of State, shall, arrange for any local authority to be inspected**'. The Local Authority must respond to the report and address the recommendations.

Finance

Addressing some of the recommendations and minor area for improvement may require additional resource which will be reviewed by officers as part of our Action Plan and will be considered as part of the budget discussions for 2024/25 budget setting.

Risk Management Issues

With the current financial forecasts for 2024/25 and subsequent years there is a risk that reduced resources could hamper our ability to address the recommendations and sustain the high quality and sustainable service we have developed.

Staffing Implications

Implementing the recommendations may require us to expand the Local Authority Teams in order to secure the required improvements.

Physical Assets

On of the local questions was in relation to- **How well do the authority's school modernisation and re-organisation arrangements ensure appropriate education provision for all children and young people, including pre-school and post-16 education?**

Addressing current challenges within the sector will require significant capital investment to further develop and improve school assets.

CABINET MEMBER PORTFOLIO HOLDER AWARE?-		YES Cllr Glynog Davies is aware of Estyn's report and recommendations.
Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information List of Background Papers used in the preparation of this report:		
THESE ARE DETAILED BELOW		
Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection
A report on education services in Carmarthenshire County Council- Estyn	ESTYN REPORT	Adroddiad arolygiad - Cyngor Sir Gaerfyrddin 2023 (llyw.cymru) Inspection report - Carmarthenshire County Council 2023 (gov.wales)
Guidance handbook for the inspection of LGES 2022 (gov.wales)	ESTYN GUIDANCE	https://www.estyn.gov.wales/system/files/2022-08/Guidance%20handbook%20for%20the%20inspection%20of%20LGES%202022.pdf

Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
His Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

**Adroddiad ar wasanaethau addysg yng
Nghyngor Sir Caerfyrddin**

**Neuadd y Sir
Caerfyrddin
SA31 1JP**

Dyddiad yr arolygiad: Gorffennaf 2023

gan

**Estyn, Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant
yng Nghymru**

Ynglŷn â Chyngor Sir Caerfyrddin

Mae gan Gyngor Sir Gâr gyfanswm poblogaeth o tua 187,900. Mae'r awdurdod lleol yn cynnal un ysgol feithrin, 94 o ysgolion cynradd, 12 ysgol uwchradd ac un ysgol arbennig. Mae'r awdurdod hefyd yn cynnal tair uned cyfeirio disgyblion. Dechreuodd y Prif Weithredwr ar ei swydd ym mis Mehefin 2019 a phenodwyd y Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Plant yn Rhagfyr 2016. Mae Arweinydd y Cyngor wedi bod yn ei rôl ers Mai 2022 a dechreuodd yr Aelod Cabinet dros Addysg a Gwasanaethau Plant ym mis Mai 2017.

Cynhaliwyd arolygiad diwethaf yr awdurdod lleol yn 2012. Mae Cyngor Sir Gâr yn un o dri awdurdod lleol a ffurfiodd bartneriaeth newydd, sef 'Partneriaeth', sy'n cefnogi ysgolion gyda'r cwricwlwm er enghraifft, wedi i gonsortwm ERW ddod i ben.

Yn 2022-2023, mae cyllideb addysg net yr awdurdod lleol tua £184,708,000. Y gyllideb ysgol ddirprwyedig fesul disgybl yn 2022-23 yw £4,958, sy'n is na chyfartaledd Cymru o £5,032.

Mae arolygwyr yn ystyried ystod eang o wybodaeth am y boblogaeth leol wrth werthuso canlyniadau ac ansawdd gwasanaethau addysg. Maent yn ystyried y wybodaeth hon ochr yn ochr â gwybodaeth am y boblogaeth genedlaethol. Dyma ychydig o wybodaeth ddefnyddiol am blant a phobl ifanc Sir Gaerfyrddin:

- Mae 23.6% o ddisgyblion rhwng 5 a 15 oed yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim, sy'n debyg i gyfartaledd Cymru, sef 23.3%.
- Mae 39.5% o ddisgyblion 5 oed neu hŷn yn rhugl yn y Gymraeg, sy'n uwch na chyfartaledd Cymru, sef 16%.
- Mae 7.5% o ddisgyblion rhwng 5 a 15 oed yn dod o leiafrifoedd ethnig, sy'n is na chyfartaledd Cymru, sef 12.6%.
- Mae cyfanswm o 165 o blant yng ngofal yr awdurdod lleol.
- Mae gan 24.9% o ddisgyblion rhwng 5 a 15 oed anghenion dysgu ychwanegol.
- Mae gan 2.4% o ddisgyblion Saesneg fel iaith ychwanegol.

Crynodeb

Mae gwasanaethau addysg Sir Gâr yn cael eu harwain yn gadarn gan uwch swyddogion ac aelodau etholedig sy'n rhannu gweledigaeth glir ar gyfer addysg yn yr awdurdod. Cefnogir hyn gyda diwylliant agored a chadarnhaol ynghyd â phrosesau hunanwerthuso a chynllunio ar gyfer gwella sydd, at ei gilydd, yn drylwyr. Drwy hyn, mae arweinwyr yn cael effaith gadarn ar wella darpariaeth addysg a deilliannau dysgwyr yn y rhan fwyaf o'u meysydd cyfrifoldeb, ac yn eu galluogi i osod cyfeiriad clir ar gyfer gwelliannau pellach i'r dyfodol. Mewn ambell le, nid yw gweithdrefnau monitro, gwerthuso a chynllunio ar gyfer gwelliant wedi llwyddo i fynd i'r afael â'r mân ddiffygion, fel y'u nodwyd yn yr adroddiad hwn.

Mae gan yr awdurdod berthnasoedd gweithio cynhyrchiol gydag ysgolion a darparwyr eraill. Cyfranna hyn yn fuddiol tuag at sicrhau bod mentrau newydd,

newidiadau yn y ddarpariaeth a rhannu syniadau yn digwydd ar y cyd, mewn partneriaeth. Mae'r gwaith diweddar i gryfhau'r cymorth o ran cefnogi ymddygiad mewn ysgolion, darparu adnodd ADY ychwanegol a sefydlu adnoddau trochi ar gyfer yr iaith Gymraeg yn enghreifftiau da o sut mae'r awdurdod yn gweithredu'n strategol i wella'r ddarpariaeth.

Mae prosesau gwella ysgolion gwerthfawr a bwriadus yn yr awdurdod. Mae hyn yn seiliedig ar berthynas weithio glòs rhwng yr awdurdod a'i hysgolion, sydd yn cael effaith gadarnhaol o ran cynnig ymyrraeth addas i ysgolion. Er hyn, mae effaith y gefnogaeth i ysgolion uwchradd yn amrywio ac nid oes ffocws digon cadarn ar sicrhau ansawdd y gefnogaeth a'r her a ddarperir i ysgolion cynradd ac uwchradd er mwyn lleihau amrywiaeth ym mhrosesau gwella ysgolion.

At ei gilydd, mae trefniadau moderneiddio ac ad-drefnu ysgolion yr awdurdod yn gadarn. Eifen gref o'r gwaith hwn yw'r cydweithio agos ag ystod dda o bartneriaid allanol, sydd yn cael effaith gadarnhaol ar y ddarpariaeth sydd ar gael i ddysgwyr, er enghraifft wrth sefydlu'r 'Pentref Galwedigaethol' yn Llanelli. Yn ogystal, mae trefniadau bwriadus ar waith er mwyn sicrhau bod anghenion dysgu ychwanegol disgyblion yn cael eu nodi'n gynnar a bod darpariaeth addas ar waith i ddiwallu'r anghenion hynny, gan amlaf.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, mae'r awdurdod wedi cymryd camau cyflym i fireinio'r ddarpariaeth i gefnogi a gwella ymddygiad o fewn ysgolion. Mae cyfeiriad strategol cryf i'r gwaith hwn, gyda'r newidiadau diweddar hyn yn cychwyn cael effaith gadarnhaol ar ymddygiad mewn ysgolion. Mae'r awdurdod yn dangos ymrwymiad clir i wella presenoldeb, ac mae cynnydd cryf wedi bod mewn lleiafrif o ysgolion. Er hyn, mae cyfraddau presenoldeb yr awdurdod yn parhau'n isel ac mae gwelliannau ar draws ysgolion wedi bod yn amrywiol.

Dros amser, mae deilliannau arolygiadau o ysgolion Sir Gâr yn amrywio, er yn fwy diweddar, ers 2022, mae cyfradd y darparwyr sydd angen gweithgarwch dilynol gan Estyn wedi lleihau. Yn ogystal, gofynnwyd i ddwy ysgol uwchradd a phum ysgol gynradd gyflwyno astudiaeth achos o arfer dda. At ei gilydd, mae arfarniadau ar gyfer lles wedi bod yn gyson dda yn y rhan fwyaf o arolygiadau, gyda'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn dangos agweddau cadarnhaol at eu dysgu.

Argymhellion

- A1 Gwella presenoldeb disgyblion o fewn ysgolion yr awdurdod
- A2 Cryfhau prosesau gwella ysgolion, yn enwedig ar gyfer ysgolion uwchradd
- A3 Mireinio ymagweddau at hunanwerthuso a chynllunio gwelliant

Beth sy'n digwydd nesaf

Yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad arolygu, dylai'r awdurdod lleol ddiweddarau ei gynlluniau er mwyn mynd i'r afael â'r argymhellion ac ystyried y diffygion a nodwyd gan y broses arolygu. Dylai'r awdurdod lleol ddiweddarau ei gynlluniau o fewn tri mis o gyhoeddi'r adroddiad arolygu.

Prif ganfyddiadau

Deilliannau

Ni allwn ddarparu gwerthusiad llawn o ddeilliannau. Mae hyn o ganlyniad i effaith pandemig COVID-19, a achosodd atal arolygiadau o ysgolion a'r rhan fwyaf o ddarparwyr addysg eraill er mis Mawrth 2020. Mae hefyd o ganlyniad i'r diffyg data am ddeilliannau y gellir ei gymharu dros gyfnod oherwydd achosodd y pandemig newidiadau i'r ffordd y dyfarnwyd cymwysterau. Effeithiodd hyn hefyd ar y rhan fwyaf o'r data arall rydym yn ei ystyried wrth wneud gwerthusiadau, fel presenoldeb ysgol, gwaharddiadau ysgol a chyrchfannau dysgwyr ôl-16, ond rydym wedi aildechrau derbyn y math hwn o ddata yn ddiweddar.

Mae unrhyw werthusiadau sy'n dilyn yn darparu cyd-destun trwy adrodd ar ddeilliannau cyn y pandemig neu'n ymwneud â deilliannau mwy diweddar ble mae sail y dystiolaeth yn ddilys a dibynadwy.

At ei gilydd a thros amser, mae deilliannau arolygiadau o ysgolion Sir Gâr yn amrywio. Rhwng mis Medi 2017 a mis Mawrth 2020, arolygom 44 o leoliadau. Mae hyn yn cynnwys 38 ysgol gynradd, pedair ysgol uwchradd, un ysgol arbennig ac un uned cyfeirio disgyblion. O'r ysgolion cynradd, barnwyd bod angen dilyniant mewn 16 ohonynt, gan gynnwys gweithgarwch dilynol statudol mewn tair o'r ysgolion hyn. Barnwyd bod angen dilyniant gan Estyn mewn un ysgol uwchradd ac ar gyfer yr ysgol arbennig. Roedd angen gweithgarwch dilynol statudol ar yr uned cyfeirio disgyblion, hefyd. Bellach, yn dilyn gwelliannau, nid yw'r un o'r ddarparwyr hyn angen gweithgarwch dilynol.

Ers Chwefror 2022, pan aildechreuom arolygu ysgolion yn dilyn y pandemig, mae 38 o leoliadau wedi cael eu harolygu. Mae hyn yn cynnwys 27 ysgol gynradd, pedair ysgol uwchradd a 7 meithrinfa nas cynhelir. Yn gyffredinol, mae'r deilliannau'n gadarnhaol a gofynnwyd i ddwy ysgol uwchradd a phum ysgol gynradd gyflwyno astudiaeth achos o arfer dda. Er hynny, barnwyd bod angen gweithgarwch dilynol statudol ar un ysgol uwchradd a dwy ysgol gynradd. Barnwyd yr angen am lefel o ddilyniant ar un feithrinfa nas cynhelir. Barnwyd bod angen adolygu gan Estyn ar dair ysgol gynradd.

Rhwng 2017 a 2019, roedd perfformiad y rhan fwyaf o ysgolion uwchradd Sir Gâr yn debyg i neu'n well na'r disgwyl yng nghyfnod allweddol 4. Roedd perfformiad ychydig iawn o ysgolion uwchradd yn is na'r disgwyl. Perfformiodd disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn debyg i gyfartaledd Cymru.

Mae sicrhau lefelau uchel o les disgyblion a staff yn flaenoriaeth i'r awdurdod. Roedd y farn ar gyfer lles ac agweddau at ddysgu yn dda neu'n well mewn llawer o arolygiadau Sir Gâr yn ystod y cylch arolygu o Fedi 2017 hyd Fawrth 2020. O'r 44 ysgol a arolygwyd yn y cyfnod hwn, cafwyd bod lles ac agweddau at ddysgu yn dda neu'n well mewn 35 ohonynt, gyda'r farn yn ddigonol yn y gweddill. Yn yr arolygiadau sydd wedi eu cynnal ers i Estyn ailddechrau arolygu ysgolion yn 2022, mae arfarniadau ar gyfer lles wedi bod yn gyson dda. Yn yr arolygiadau hyn, roedd y rhan fwyaf o ddisgyblion yn teimlo'n ddiogel yn yr ysgol ac yn gwybod sut i gadw'n ddiogel ar lein. Roedd ymddygiad disgyblion yn nodwedd gyffredinol gref yn yr ysgolion hyn, a'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn dangos agweddau cadarnhaol at eu dysgu. Adlewyrchir hyn hefyd yn y data gwaharddiadau disgyblion. Dros y tair blynedd hyd at 2021, roedd y raddfa gwaharddiadau pum niwrnod neu lai yn gyson is na'r raddfa genedlaethol, yn ogystal â'r raddfa o waharddiadau dros bum niwrnod. Dros yr un cyfnod, roedd y raddfa gwaharddiadau parhaol yn sylweddol is na'r raddfa genedlaethol. Fodd bynnag, mae cyfraddau presenoldeb yr awdurdod, gan gynnwys y cyfraddau ar gyfer disgyblion sy'n gymwys ar gyfer prydau ysgol am ddim, yn is na'r cyfartaleddau cenedlaethol.

Mae ysgolion, gwasanaethau ieuencid, staff yr awdurdod ac asiantaethau allanol yn gweithio'n agos er mwyn cynnig cefnogaeth gref i ddisgyblion bregus. Mae hyn yn cyfrannu'n dda at leihau niferoedd y disgyblion nad ydynt yn derbyn eu haddysg mewn ysgolion prif-lif, a bod bron bob disgybl yn parhau mewn addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth wedi iddynt adael yr ysgol.

Mae cyfleoedd cyson i ddisgyblion gyfrannu at benderfyniadau corfforaethol. Er enghraifft, yn ddiweddar, fe wnaeth fforwm o ddisgyblion uwchradd adolygu cynlluniau toriadau yng ngwariant y Cyngor. Mae disgyblion hefyd wedi bod yn ddylanwadol wrth i'r awdurdod adolygu ei ddarpariaeth ôl-16. Mae'r cyfleoedd i ddisgyblion ddatblygu eu medrau arweinyddiaeth a dylanwadu ar benderfyniadau o fewn ysgolion yr awdurdod yn gryfder.

Gwasanaethau addysg

Pa mor effeithiol yw prosesau gwella ysgolion o ran gwella ansawdd yr addysgu ac arweinyddiaeth ysgolion?

Mae gan awdurdod lleol Sir Gâr berthynas waith glòs â'i ysgolion. Mae ymgynghorwyr cefnogi addysg (YCA) y gwasanaeth gwella ysgolion yn meithrin perthynas gadarnhaol a chefnogol gydag ysgolion yr awdurdod. Yn dilyn pandemig COVID-19 ac yn ystod y cyfnod adfer dilynol, bu i'r awdurdod adnabod yr angen i adnewyddu ei ddealltwriaeth o gyd-destun ysgolion unigol a helpu ysgolion i ailsefydlu eu prosesau sicrhau ansawdd. O ganlyniad, mae'n cynnal ymweliadau buddiol i gefnogi ysgolion i gasglu tystiolaeth o ddysgu ac addysgu fel rhan o'i rhaglen gwella ysgolion. Mae gweithgareddau gwerthfawr fel teithiau dysgu, craffu ar waith a chaffael llais disgyblion yn rhan o'r prosesau hyn. Mae'r wybodaeth yn galluogi ymgynghorwyr i adnabod materion allweddol a chynnig ymyrraeth addas, yn unol â'r angen.

Yn gyffredinol, mae'r awdurdod yn gwahaniaethu'r cymorth a chefnogaeth a gynigir i ysgolion yn briodol, gan gynnwys ar gyfer ysgolion sy'n peri pryder. Dros y ddwy flynedd diwethaf, mae swyddogion wedi adnabod bod ychydig o ysgolion cynradd angen cefnogaeth fwy dwys. Defnyddia'r awdurdod brosesau a strwythurau priodol i drafod a brocera cefnogaeth fuddiol i'r ysgolion hyn. Mae cyfarfodydd rheoli achos yn cael eu cynnal yn rheolaidd er mwyn trafod y materion sy'n codi pryderon mewn ysgolion. Pan fydd yn briodol ac fel rhan o'r broses hon, mae'r awdurdod yn defnyddio dulliau fel hysbysiadau cyn-rhybudd i fynd i'r afael â materion brys mewn ysgolion. Ar hyn o bryd, mae angen gweithgarwch dilynol statudol ar ôl arolygiad gan Estyn ar un ysgol uwchradd a dwy ysgol gynradd.

Mae gan staff ysgolion fynediad at ystod eang o ddysgu proffesiynol perthnasol trwy gynnig yr awdurdod lleol a gwasanaeth 'Partneriaeth'. Mae 'Partneriaeth' yn darparu rhaglenni arweinyddiaeth genedlaethol, cefnogaeth i athrawon newydd gymhwyso a dysgu proffesiynol ar gyfer Cwricwlwm i Gymru. Yn ddiweddar, addasodd y gwasanaeth gwella ysgolion ei gynnig dysgu proffesiynol i ymateb i adborth ysgolion a thrafodaeth y pwyllgor craffu am anghenion dysgu proffesiynol o fewn ysgolion yr awdurdod. Arweiniodd hyn at gynnig dysgu proffesiynol diwygiedig i ymateb yn fwy grymus i anghenion ymarferol ysgolion wrth iddynt baratoi ar gyfer, a gweithredu, Cwricwlwm i Gymru. Mae'r Tîm Gwella Ysgolion a'r Adran Addysg a Phlant yn diwallu anghenion dysgu proffesiynol yr ysgolion cynradd yn dda. Mae 'Partneriaeth' yn cynnig cefnogaeth fuddiol i ysgolion uwchradd trwy gyfleoedd rhwydweithio, er enghraifft drwy'r rhwydweithiau pynciol i arweinwyr canol ble trafodir cymwysterau ac anghenion pynciau penodol.

Mae'r awdurdod yn darparu cyfleoedd buddiol i ysgolion rannu arferion effeithiol drwy rwydweithiau, digwyddiadau rhannu arferion a llwyfan ddigidol werthfawr. Yn dilyn y pandemig, mae'r awdurdod wedi blaenoriaethu ailsefydlu cyfleoedd i ysgolion gydweithio trwy waith cymheiriad. Mae'r cydweithio hwn o fewn clystyrau o ysgolion yn datblygu'n briodol.

Mae'r awdurdod yn adnabod y cryfderau a'r meysydd i'w gwella o fewn ysgolion cynradd yn briodol. Yn gyffredinol, maent yn cynnig cefnogaeth dda i'w helpu i gynllunio ar gyfer gwelliant gan gynnwys cefnogaeth wedi'i theilwra. Mae cydweithio gwerthfawr a defnydd buddiol o arbenigeddau o fewn y tîm YCA yn helpu'r gwasanaeth i ymateb yn adeiladol i anghenion yr ysgolion cynradd. Yn ogystal, mae ymgynghorwyr cefnogi addysg yn ymgysylltu'n addas ag arweinwyr ysgolion uwchradd fel rhan o'u rôl gwella ysgolion. Cesglir gwybodaeth am flaenoriaethau'r cynlluniau datblygu ysgol, trefniadau a phrosesau ysgolion. Fodd bynnag, wrth ystyried yr ysgolion uwchradd, nid yw swyddogion yn gwerthuso nac yn herio'r wybodaeth am gryfderau a meysydd i'w datblygu yn ddigon miniog. Yn aml, nid ydynt yn ystyried sut mae'r cynlluniau gwella a'r cymorth maent wedi'u cyd-lunio â'r ysgolion hyn yn cael effaith ar wella'r addysgu, dysgu ac arweinyddiaeth yn ddigon penodol. Golyga hyn nad oes gan yr awdurdod adnabyddiaeth gystal o'i ysgolion uwchradd. Drwyddi draw, nid oes ffocws digon cadarn ar sicrhau ansawdd y gefnogaeth a'r her a ddarperir i ysgolion cynradd ac uwchradd er mwyn lleihau amrywiaeth ym mhrosesau gwella ysgolion y gwasanaeth.

Mae'r awdurdod lleol yn darparu ystod werthfawr o gymorth a chefnogaeth i lywodraethwyr gan gynnwys rhaglen dysgu proffesiynol addas a chefnogaeth drwy ddarparu adnoddau defnyddiol. Mae cyfleoedd gwerthfawr i lywodraethwyr ddatblygu

eu dealltwriaeth o brosesau hunan werthuso trwy gysgodi ymweliadau ymgynghorwyr cefnogi addysg.

Pa mor dda mae trefniadau moderneiddio ac ad-drefnu ysgolion yr awdurdod yn sicrhau darpariaeth addysg briodol i bob plentyn a pherson ifanc, gan gynnwys addysg cyn-ysgol ac ôl 16?

Mae gan yr awdurdod strategaeth glir ar gyfer moderneiddio ac ad-drefnu'i ysgolion sy'n seiliedig ar egwyddorion ac amcanion cadarn. Mae'r strategaeth yn adlewyrchu dyhead yr awdurdod i greu ystod o ysgolion o ansawdd uchel, sy'n diwallu anghenion eu dysgwyr presennol ac yn y dyfodol. Mae cyswllt priodol rhwng amcanion y strategaeth moderneiddio ysgolion, amcanion llesiant y cyngor a chynllun deng mlynedd y gwasanaeth addysg. Mae hyn yn cynnwys y weledigaeth i sicrhau bod plant a phobl ifanc yn cael y dechrau gorau posibl mewn bywyd yn ogystal â gwneud eu cymunedau yn rhai sy'n ddiogel ac yn ffyniannus. Mae gan yr awdurdod gynlluniau penodol ar gyfer darparu cyfleusterau cymunedol i leihau effaith tldi ar gyflawniad disgyblion a phobl ifanc. Er enghraifft, darparwyd cyfleusterau fel rhan o gynllun Ysgol Rhys Pritchard, Llanymddyfri er mwyn hyrwyddo ymgysylltiad da â disgyblion, eu teuluoedd a'r gymuned.

Mae ymrwymiad uwch arweinwyr yr awdurdod, Arweinydd y Cyngor a'r Aelod Cabinet sydd â chyfrifoldeb dros Addysg a Gwasanaethau Plant i wireddu'r strategaeth, yn nodwedd gadarnhaol. Maent yn cydweithio'n effeithiol gyda'r tîm moderneiddio ysgolion a rhanddeiliaid eraill i adolygu'r strategaeth er mwyn sicrhau ei bod yn cydblethu ac yn ymateb i ofynion cyfredol yr awdurdod. Er enghraifft, bu iddynt addasu'r strategaeth i gefnogi Cwricwlwm i Gymru, y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSGA) 2022-32 ynghyd ag ymateb i heriau fel recriwtio arweinwyr ysgol mewn ardaloedd gwledig y sir.

Mae pennaeth y tîm moderneiddio ysgolion, ynghyd â'i gydweithwyr, yn darparu arweinyddiaeth a chefnogaeth fuddiol iawn i swyddogion ac aelodau etholedig ar faterion sy'n ymwneud â'r strategaeth. Maent yn cynnal ystod addas o weithdai i ddiweddarau'r aelodau etholedig ar gynnydd yn erbyn blaenoriaethau'r strategaeth moderneiddio a'u hysbysu am heriau'r presennol a'r dyfodol. Mae hyn yn eu paratoi'n dda ar gyfer gwneud penderfyniadau pwysig yn gysylltiedig â'r strategaeth. Mae'r tîm yn gwneud defnydd da o ffynonellau gwybodaeth a data er mwyn adnabod blaenoriaethau ar gyfer y rhaglen moderneiddio ysgolion ac i flaengynllunio yn ôl yr angen. Er enghraifft, defnyddiant ganfyddiadau arolygon cyflwr a chynhwysedd adeiladau, rhagolygon poblogaeth ysgolion a chyfraddau genedigaeth ardaloedd wrth lunio cynlluniau. Mae hyn yn sicrhau eu bod yn ystyried y galw am ddarpariaeth i blant tair oed a gofal cyn ac ar ôl ysgol wrth gynllunio adeiladau newydd.

Elfen gref o waith y tîm moderneiddio yw eu cydweithio agos ag ystod dda o bartneriaid allanol, arweinwyr ysgolion yn ogystal â swyddogion ar draws yr awdurdod. Mae'r cydweithio rhwng y tîm â'r rhanddeiliaid yn eu galluogi i ymateb yn brydlon i geisiadau a blaenoriaethau newydd. Er enghraifft, yn ddiweddar, maent wedi sefydlu canolfannau dros dro ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol er mwyn diwallu'r galw cynyddol am wasanaethau arbenigol mewn ysgolion cynradd. Maent hefyd wedi cydweithio'n llwyddiannus ag arweinwyr ysgolion uwchradd i wella'r arlwy o gyrsiau sydd ar gael i'w disgyblion. Enghraifft dda o hyn yw'r 'Pentref Galwedigaethol' a sefydlwyd yn Llanelli.

Cameo: Pentref Galwedigaethol

Sefydlwyd y 'Pentref Galwedigaethol' yn Llanelli i gynyddu nifer ac ystod y cyrsiau galwedigaethol sydd ar gael i ddisgyblion yr ardal, gan gynnwys canolfan sgiliau adeiladu pwrpasol. Mae'r gynghrair o ysgolion uwchradd Llanelli yn cynnwys y pedwar lleoliad dysgu 11-16 presennol, sef Bryngwyn, Coedcae, Glan y Môr a Sant Ioan Llwyd, y lleoliad dysgu dwyieithog 11-19 yn y Strade, ac ysgol arbennig Heol Goffa a darpariaeth ôl-16 yng Ngholeg Sir Gâr. Datblygwyd cysyniad y 'Pentref Galwedigaethol' ym mhob un o'r sefydliadau dysgu i alluogi disgyblion i ddatblygu cyfleusterau sgiliau galwedigaethol arbenigol ymhellach. Mae'r datblygiad yn darparu'r cyfleusterau canlynol yn benodol:

- Bryngwyn - Canolfan Addysg Sgiliau Adeiladu
- Sant Ioan Llwyd - cyfleuster hyfforddiant arlwyio arbenigol a bwyty hyfforddi bach
- Y Strade - cyfleuster technoleg cerddoriaeth
- Coedcae - cyfleuster celfyddydau perfformio a'r cyfryngau
- Glan y Môr - cyfleuster gofalu a gofal plant

Mae'r awdurdod lleol wedi defnyddio grantiau cyfalaf i fuddsoddi'n sylweddol mewn ystod o brosiectau cyfalaf ers iddynt ddechrau ar y strategaeth tuag ugain mlynedd yn ôl. Yn ystod y cyfnod hwn, mae nifer yr ysgolion ac unedau cyfeirio disgyblion wedi lleihau o 150 i 111. Mae hyn yn cyfrannu tuag at un o brif amcanion y strategaeth moderneiddio ac ad-drefnu ysgolion, sef datblygu rhwydwaith ysgolion sy'n effeithlon ac yn gynaliadwy. Mae'r strategaeth hefyd yn rhoi pwyslais cadarn ar wella'r ddarpariaeth ôl-16 trwy fuddsoddi mewn estyniadau neu ysgolion newydd. Er enghraifft, ymgwymerwyd â phrosiect adrefnu ar raddfa fawr o ran addysg uwchradd ac ôl-16 yn ardaloedd Dinefwr, Gwendraeth a Dyffryn Amman, trwy aildrefnu lleoliadau dysgu pum ysgol uwchradd yn dair canolfan ddysgu ddwyieithog 11-19.

Er bod cyflwyno'r rhaglen hon wedi'i ohirio rhywfaint oherwydd y pandemig COVID-19, mae'r tîm moderneiddio ysgolion wedi sicrhau bod ymgynghoriadau a phrosesau penderfynu allweddol wedi parhau, yn ogystal â'r adeiladu. Yn gyffredinol, mae llawer o brosiectau'r awdurdod dros y pum mlynedd ddiwethaf wedi canolbwyntio'n briodol ar adnewyddu ei gyflenwad o ysgolion trwy godi adeiladau newydd, gydag ychydig iawn o gynigion i ystyried ad-drefnu addysg fesul ardal. Fodd bynnag, mae oedi o ran gwneud penderfyniadau, gan gynnwys yn dilyn ymgynghoriadau ffurfiol, wedi golygu nad yw'r awdurdod wedi mynd i'r afael yn llawn â'u cynlluniau i ad-drefnu a moderneiddio addysg.

Mae'r tîm moderneiddio ysgolion yn flaengar wrth ddechrau ymateb i flaenoriaethau uchelgeisiol y Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA) 2022-32. Mae'r cydweithio buddiol rhwng aelodau'r grŵp ffocws strategol Cymunedau Cynaliadwy a grŵp ffocws strategol y Gymraeg yn sicrhau bod yr awdurdod yn adnabod cyfleoedd i wella'r ddarpariaeth ar gyfer y Gymraeg ar draws eu hysgolion. Er enghraifft, maent wedi adeiladu canolfan drochi o'r newydd yn ardal Cwm Gwendraeth i gefnogi disgyblion sy'n newydd i'r Gymraeg, yn ogystal â llunio ymgynghoriadau statudol i ymateb i geisiadau ysgolion sydd am symud ar hyd y continwmm iaith trwy newid cyfrwng iaith y ddarpariaeth. Un o nodweddion cryfaf y strategaeth ad-drefnu ysgolion yw ei gwaith i ehangu darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn ardaloedd trefol y sir. Enghraifft nodedig o hyn yw sefydlu'r ddarpariaeth dwy ffrwd yn Ysgol Pen Rhos,

Llanelli er mwyn cynnig cyfleoedd i ddisgyblion oed cynradd gael mynediad i addysg Gymraeg yn eu hardal leol.

Pa mor dda mae gwasanaethau addysg yr awdurdod lleol yn hyrwyddo ymddygiad cadarnhaol a phresenoldeb da yn ei hysgolion?

Mae gan yr awdurdod weledigaeth glir ar gyfer darparu cefnogaeth ymddygiad i ysgolion, disgyblion a'u teuluoedd. Mae hwn wedi ei seilio ar sicrhau tegwch i ddisgyblion, adeiladu perthnasoedd cadarnhaol rhwng staff a disgyblion a deall y rhesymau tu ôl i unrhyw ymddygiad heriol. Mae cyfeiriad strategol cryf i'r gwaith hwn. Defnyddir cynllun 'pedwar cyfnod' clir sydd yn cynnwys strwythurau pendant er mwyn graddoli'r ymateb i gefnogi ymddygiad disgyblion. Er hyn, nid yw pob ysgol yn gweithredu'r weledigaeth yn unol â disgwyliau'r awdurdod.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, mae'r awdurdod wedi cymryd camau cyflym i fireinio'r ddarpariaeth i gefnogi a gwella ymddygiad o fewn ysgolion. Mae hyn yn cynnwys penodi swyddog lles ac ymddygiad ar gyfer pob ysgol uwchradd a sicrhau bod athro a chymhorthydd cyswllt arbenigol i bob clwstwr o ysgolion. Mae'r staff hyn yn cynnig hyfforddiant i staff ysgolion a chefnogaeth amserol pan mae pryderon yn codi. Yn gyffredinol, mae'r camau hyn i wella cymorth ymddygiad wedi cael derbyniad da gan arweinwyr ysgolion, ac wedi arwain at wella gallu'r ysgolion i ymateb i rai o'r heriau maent wedi wynebu yn dilyn y pandemig.

Mae'r awdurdod yn gwerthuso effaith ei waith yn y maes hwn yn gyson ac yn mireinio'r ddarpariaeth yn ôl y gofyn. Mae hyn yn cynnwys cyfarfodydd strategol amlasiantaethol rheolaidd lle mae cyfle i drafod unrhyw themâu ymddygiadol o fewn ysgolion neu unigolion sy'n peri pryder, a phenderfynu ar yr ymyrraeth fwyaf addas i'w defnyddio ym mhob achos.

Mae'r awdurdod yn sicrhau'r defnydd priodol o'u hadnoddau er mwyn cefnogi disgyblion sydd ag anghenion emosiynol ac ymddygiadol dwys. Er enghraifft, maent wedi addasu'r ddarpariaeth er mwyn galluogi disgyblion i fynychu canolfannau arbenigol ar gyfer hybu eu medrau emosiynol ac ymddygiadol yn rhan amser, gan barhau i fynychu'r ysgol gartref am gyfnodau. Mae'r trefniant hwn hefyd yn hwyluso'r gallu i ddisgyblion ddychwelyd yn ôl i'w hysgol prif lif yn llwyddiannus, maes o law. Bellach, mae chwarter y disgyblion yng nghyfnod allweddol 3 sydd yn mynychu'r canolfannau arbenigol yn gwneud hynny o dan y trefniant hwn.

Mae gwella presenoldeb yn un o flaenoriaethau'r Cabinet newydd. Er bod yr awdurdod wedi nodi presenoldeb fel maes pwysig sydd angen sylw, mae gwelliannau ar draws ysgolion wedi bod yn amrywiol. Mae cynnydd cryf wedi bod mewn lleiafrif o ysgolion, er bod cyfraddau presenoldeb ysgolion yr awdurdod yn gyffredinol yn parhau i fod yn ystyfnig isel wedi'r pandemig.

Mae gan yr awdurdod weithdrefn glir i gefnogi arweinwyr ysgolion i ddadansoddi cyfraddau presenoldeb. Mae hyn yn eu helpu i nodi tueddiadau a meysydd i'w gwella yn eu hysgolion. Maent hefyd wedi datblygu pecyn cymorth hunanwerthuso presenoldeb ysgol i gefnogi ysgolion i fyfyrion ar eu trefniadau.

Mae ymgynghorwyr cefnogi addysg yn trafod y pryderon ynglŷn â phresenoldeb yn ystod eu cyfarfodydd rheolaidd gydag uwch arweinwyr ysgolion. Fodd bynnag, nid

yw'r camau i fynd i'r afael â'r materion bob amser yn ddigon manwl ac nid yw'r camau hyn bob tro'n cael eu monitro yn ddigon agos. Trafodir pryderon ynghylch presenoldeb a chyfraddau gwella ysgolion penodol mewn cyfarfodydd rheoli achosion. Mae'r awdurdod yn parhau i fireinio ei brosesau ac wedi cyflwyno trefniadau newydd yn ddiweddar i gryfhau ei waith yn y maes hwn. Er hyn, nid yw'r gwaith i wella presenoldeb bob amser yn gydlynus ac nid yw'r gweithdrefnau i gynyddu pryderon ynghylch presenoldeb bob amser yn glir. Er bod yr awdurdod wedi adnabod arferion da o fewn y maes hwn, hyd yma, nid ydynt wedi rhannu'r arferion hyn ar draws eu hysgolion yn ddigon effeithiol.

Pa mor llwyddiannus yw'r awdurdod lleol wrth sicrhau bod anghenion dysgu ychwanegol disgyblion yn cael eu nodi'n gynnar a bod darpariaeth addas ar waith i ddiwallu'r anghenion hynny?

Mae gan swyddogion ddealltwriaeth gadarn o anghenion penodol plant a phobl ifanc Sir Gâr sydd ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY). Maent yn trefnu ystod o ddarpariaethau addas ar eu cyfer.

Mae swyddogion yn ymroddi'n llawn i egwyddorion y ddeddfwriaeth newydd, ac yn arwain yn gadarn ar y broses o drawsnewid y ddarpariaeth ar gyfer ADY. Mae ganddynt weledigaeth glir sydd wedi ei seilio ar ymarferion sy'n rhoi pwyslais priodol ar farnau'r unigolyn. Mae hyn yn sicrhau bod y ddarpariaeth yn rhoi ystyriaeth addas i ddyheadau ac anghenion y disgyblion.

Mae'r awdurdod yn rhoi pwyslais addas ar sicrhau bod darpariaeth ddysgu gyffredinol o safon ar gael i holl ddysgwyr yr awdurdod fel man cychwyn. Mae swyddogion yn cydweithio'n effeithiol â darparwyr er mwyn adnabod anghenion disgyblion yn gynnar. Mae hyn yn cynnwys strategaeth effeithiol ar gyfer y blynyddoedd cynnar, lle mae swyddogion yn cydweithio â darparwyr a gwasanaethau eraill fel ymwelwyr iechyd er mwyn ymateb i'r anghenion sy'n codi. Mae'r awdurdod yn darparu hyfforddiant priodol ar gyfer y gweithlu blynyddoedd cynnar er mwyn eu grymuso i gefnogi plant i ffynnu yn eu lleoliadau eu hunain.

Mae'r awdurdod yn darparu arlwy o hyfforddiant defnyddiol i staff ysgolion sy'n cyfrannu'n effeithiol at nodi anghenion disgyblion yn gynnar. Mae hyn yn cynnwys cynigion hyfforddi o bell a sgrin-ddarllediadau ynglŷn ag ystod eang o faterion ADY. Ategir y rhain gan ddogfennau canllaw defnyddiol, er enghraifft i gynorthwyo cydlynwyr ADY ysgolion i fodloni gofynion y ddeddfwriaeth newydd. Mae'r awdurdod yn hybu cydweithio ymysg ysgolion i'w cynorthwyo i roi'r canllawiau ar waith. Yn ogystal, maent yn cynnal cynhadledd ar gyfer cydlynwyr ADY sy'n gyfle buddiol i rannu arferion effeithiol i gefnogi disgyblion. Maent hefyd yn darparu hyfforddiant defnyddiol i lywodraethwyr sy'n eu cynorthwyo i ddeall rôl yr ysgol o ran cefnogi disgyblion ag ADY.

Mae'r awdurdod yn sicrhau bod gan ymarferwyr mewn lleoliadau ac ysgolion y medrau angenrheidiol i adnabod anghenion, ac yn derbyn cyfeiriadau gan arbenigwyr fel staff y gwasanaeth iechyd. Yn ogystal, maent yn darparu llinell gyfeirio uniongyrchol ddefnyddiol trwy wefan yr awdurdod er mwyn galluogi rhieni i ddatgan pryder neu ofyn am gymorth. Mae paneli cynhwysiant yn ystyried cyfeiriadau ac adolygiadau yn briodol, a gwneir defnydd effeithiol o Swyddogion Cyswllt Teulu i rannu canfyddiadau â rhieni ac egluro beth sy'n digwydd nesaf. Mae'r awdurdod yn

cynnig darpariaeth ar gyfer dysgwyr, ynghyd â gwybodaeth ar gyfer eu teuluoedd, yn gyfartal yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Mae swyddogion yn darparu cefnogaeth fuddiol i ymarferwyr er mwyn sicrhau bod gan ddisgyblion priodol broffil un tudalen addas sy'n nodi'r dulliau mwyaf effeithiol i'w cefnogi. Gwneir defnydd gynyddol effeithiol a chyson o blatfform digidol ar gyfer creu a chynnal cynlluniau datblygu unigol (CDU) ysgolion ac awdurdod.

Mae'r awdurdod yn cynnal amrywiaeth addas o ddarpariaethau arbenigol mewn unedau neu ysgolion arbennig sydd yn bodloni anghenion disgyblion yn dda. Mae hyn yn cynnwys dosbarthiadau arbennig sydd yn rhan annatod o ddarpariaeth gynhwysol ysgolion yr awdurdod. Er enghraifft, mae disgyblion sy'n mynychu Canolfan Elfed yn aelodau annatod o deulu Ysgol Uwchradd y Frenhines Elisabeth, ac yn rhannu profiadau ochr yn ochr â'u cyfoedion yn y ddarpariaeth prif-lif, lle bo'n briodol. Gwneir trefniadau addas ar gyfer ychydig iawn o ddisgyblion sydd angen darpariaeth arbenigol y tu allan i'r awdurdod lleol. Mae'r awdurdod yn darparu cefnogaeth fuddiol ar gyfer disgyblion sydd ag ADY sydd hefyd â Saesneg fel Iaith Ychwanegol, er enghraifft wrth fuddsoddi mewn cynorthwywyr dysgu sy'n siarad Wcraneg ac Arabeg. Mae'r awdurdod yn cynnig cyfleoedd buddiol i ddisgyblion sydd ag ADY barhau â'u haddysg ar ôl-16 oed mewn ysgolion, ac maent yn cydweithio'n gynyddol effeithiol â sefydliadau addysg bellach i ymateb i ddyheadau pobl ifanc.

Ar lefel strategol, mae uwch swyddogion yn cynllunio'r ddarpariaeth arbenigol yn briodol. Er enghraifft, yn ddiweddar, mae'r awdurdod wedi buddsoddi'n sylweddol mewn darpariaeth ychwanegol i gefnogi dysgwyr ADY yn dilyn cynnydd yn niferoedd y disgyblion gydag anhwylder ar y sbectrwm awtistig. Dros gyfnod o ddeuddeg mis, maent wedi cynyddu nifer y lleoedd sydd ar gael mewn lleoliadau arbenigol ar draws nifer o safleoedd. Fodd bynnag, dros amser, mae ychydig iawn o ddisgyblion wedi gorfod aros am gyfnodau estynedig i gael mynediad llawn at y ddarpariaeth arbenigol sydd ei hangen arnynt.

Mae gan yr awdurdod broses datrys anghydfod gadarn ar waith. Mae hyn yn cynnwys rolau addas i staff ysgolion, staff yr awdurdod fel Swyddogion Cyswllt Teulu a mewnbwn gan gyrff allanol priodol. O ganlyniad, ychydig iawn o apeliadau neu geisiadau i ailystyried sy'n codi o fewn y maes hwn.

Arweinyddiaeth a rheolaeth

Mae uwch arweinwyr wedi sefydlu a chyfleu gweledigaeth glir ynghyd â nodau ac amcanion strategol synhwyrol a phriodol ar gyfer ei gwasanaethau addysg. Mae gan yr awdurdod arweinwyr cymwys ac mae gweithdrefnau cadarn ar waith sydd yn eu galluogi i wireddu eu blaenoriaethau'n briodol. Mae gan Arweinydd y Cyngor, yr Aelod Cabinet dros Addysg, y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Plant ddisgwyliadau uchel o swyddogion, ysgolion, darparwyr eraill a phartneriaid. Maent yn ennyn ymddiriedaeth y rhanddeiliaid hyn, ac eraill, drwy gyfathrebu'n dryloyw, gan ddarparu ymdeimlad cadarn o gyfeiriad ar gyfer yr awdurdod.

Mae'r prif weithredwr wedi bod yn greiddiol o ran sefydlu diwylliant cadarnhaol iawn sy'n treiddio drwy strwythurau arwain a rheoli'r awdurdod. Mae'n annog y gweithlu oll i weithredu mewn modd agored a thryloyw, gan ennyn diwylliant sy'n creu cyfleoedd i swyddogion ac aelodau gynnal trafodaethau am faterion anodd a chymhleth mewn modd cadarnhaol, aeddfed a phroffesiynol.

Mae gan Arweinydd y Cyngor ddealltwriaeth glir o'r amcanion a'r blaenoriaethau sydd eu hangen er mwyn ymateb i heriau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol. Yn ogystal, mae adnabyddiaeth gref gan yr Aelod Cabinet dros Addysg a'r Gymraeg ynglŷn â'u feysydd cyfrifoldeb. Mae'n rhoi cyfeiriad clir i'r gwasanaethau addysg, ac mae'n angerddol dros wella addysg o fewn y Sir. Drwy weithio gydag aelodau etholedig a Chabinet y Cyngor, maent yn gweithredu'n bwrpasol i gryfhau darpariaeth addysg, fel cynyddu'r argaeledd adnoddau ADY. Er hyn, mewn ychydig iawn o achosion, nid yw rhai o amcanion yr awdurdod, fel moderneiddio ysgolion, wedi eu cyflawni'n ddigon amserol.

Mae'r Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Plant yn glir a thryloyw wrth gyfleu ei weledigaeth a'i fwriadau i grwpiau perthnasol, gan ymgynghori'n briodol â nhw. Mae'n llwyddo i fynegi ei weledigaeth ar gyfer gwasanaethau addysg yn effeithiol ac wedi creu diwylliant o arweinyddiaeth ystyrlon ymysg ei dîm. Mae'n arweinydd strategol amlwg, sy'n gyrru'r weledigaeth gydag egni a phenderfyniad. Er enghraifft, yn synhwyrol, mae'n cydnabod y cymer amser i sefydlu gwasanaethau addysg cynaliadwy ac mae wedi datblygu cynllun addysg ar gyfer y ddegawd nesaf, gan roi ystyriaeth gadarn iawn i'r egwyddorion a bennwyd yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Rhoddir ystyriaeth dda i'r rhain yng nghynlluniau strategol y Cyngor, yn ogystal. Dros amser, mae'r adolygiad cynhwysfawr o waith y gwasanaethau addysg a gwasanaethau plant wedi arwain at rannu rolau a chyfrifoldebau yn gytbwys ar draws y gwasanaeth er mwyn ymateb i anghenion trigolion, darparwyr ac anghenion cyflwyno gwasanaethau priodol.

Mae gan yr awdurdod brosesau trosolwg a chraffu effeithiol. Mae gan gadeirydd ac aelodau'r Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg ddealltwriaeth glir ac aeddfed o rôl y pwyllgor, ac maent yn cael eu cefnogi'n effeithiol gan swyddogion ac uwch arweinwyr yr awdurdod. Mae gan gadeirydd y pwyllgor craffu trosolwg da o flaenoriaethau'r gwasanaeth ac adnabyddiaeth briodol o faterion addysg perthnasol. Mae aelodau etholedig yn chwarae rôl flaengar wrth fonitro cynnydd cynllun strategol y gwasanaeth addysg. Mae rhaglen hyfforddiant dda yn cefnogi'r trefniadau craffu er mwyn hyrwyddo dealltwriaeth aelodau'r pwyllgor o'u cyfrifoldebau a'r materion i roi sylw iddynt. Mae'r rhaglen graffu wedi ei threfnu'n fwriadus, gyda chyfleoedd hyblyg i ychwanegu eitemau i graffu arnynt, yn ôl yr angen, sy'n eu galluogi i wneud penderfyniadau amserol a gwybodus. Mae arweinwyr a swyddogion y gwasanaeth addysg yn darparu gwybodaeth briodol sy'n caniatáu i'r aelodau etholedig wneud penderfyniadau gwybodus ar faterion cymhleth. Mae ansawdd a defnyddioldeb yr adroddiadau craffu wedi gwella dros amser a bellach maent yn fwy cynnil, perthnasol a phwrpasol.

Mae gan arweinwyr ddealltwriaeth dda o brif gryfderau a meysydd i'w gwella o ran eu gwasanaethau addysg. Mae hyn o ganlyniad i brosesau hunanwerthuso sydd, ar y cyfan, yn drylwyr ac yn cynnwys dadansoddiad defnyddiol o ystod eang o wybodaeth ynghyd â phrosesau monitro cynnydd lled gadarn. Mae'r awdurdod yn croesawu barn rhanddeiliaid, fel penaethiaid, rhieni, plant a phobl ifanc a thrigolion, yn lled reolaidd

er mwyn atgyfnerthu eu dealltwriaeth o farn pobl ynglŷn ag ansawdd eu gwaith ac er mwyn teilwra gwasanaethau i'r dyfodol. Mae cryfderau amlwg yn y modd y mae'r awdurdod yn croesawu barn disgyblion a'u cynnwys mewn penderfyniadau.

Mae gan yr awdurdod weithdrefnau clir a chadarn ar gyfer cynllunio ar gyfer gwelliant. Mae arweinwyr yn datblygu cynlluniau gwelliant sy'n defnyddio'r wybodaeth a ddaw i law o'r trefniadau hunanwerthuso ac sy'n seiliedig ar dystiolaeth uniongyrchol synhwyrol. Mae'n cynnwys ystyriaeth ddoeth o adroddiadau allanol perthnasol a dyheadau cenedlaethol, fel y nod i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yn yr awdurdod.

Mae arweinwyr yn gweithredu'n ystyrion er mwyn sicrhau aliniad clir rhwng cynlluniau gwella lefel gorfforaethol, fel y Cynllun Strategol Corfforaethol (2022-2027) a'r Cynllun yr Adran Addysg (2022-2032), hyd at gynlluniau cyfadrannol fel cynlluniau ar gyfer datblygu cwricwlwm ysgolion a lles disgyblion. Drwy hyn, hybir adnabyddiaeth gref ymysg arweinwyr a swyddogion ynglŷn â beth yw eu prif nodau ac amcanion ar gyfer gwella. Mae swyddogion, ysgolion a rhanddeiliaid eraill yn glir ynglŷn â chyfeiriad yr awdurdod a'r gwasanaeth addysg.

Mae'r cynllunio ar gyfer gwelliant trefnus hwn yn sicrhau llwyddiannau amlwg o ran cryfhau'r ddarpariaeth a gwella deilliannau a lles disgyblion o fewn sawl agwedd. Er enghraifft, mae gwaith yr awdurdod yn ddiweddar i gryfhau ei gymorth o ran cefnogi ymddygiad mewn ysgolion, darparu adnodd ADY ychwanegol a sefydlu adnoddau trochi ar gyfer yr iaith Gymraeg yn effeithiol. Ar y cyfan, mae'r cynlluniau'n canolbwyntio'n berthnasol ar y prif feysydd i'w gwella, ond mewn rhai meysydd, fel gwella presenoldeb, nid yw'r awdurdod yn llwyddo i wireddu ei gynlluniau yn ddigon amserol. Yn ogystal, o fewn ychydig feysydd, collir cyfleoedd i osod meini prawf llwyddiant digon miniog o fewn cynlluniau, ar adegau.

Dangosodd yr awdurdod ei allu i ymateb ar fyrder i sefyllfaoedd heriol, fel eu hymateb i'r sialensiau ynghlwm â darparu gwasanaethau a chefnogaeth yn ystod cyfnod pandemig COVID-19 ac yn ystod y cyfnod adfer dilynol. Mae'r penderfyniad i deilwra ac adeiladu ar waith y grwpiau strategol a sefydlwyd bryd hynny yn esiampl gadarn o sut mae'r awdurdod wedi rhoi ar waith eu dysgu o'r profiad anodd hwnnw.

Cameo: Dull cydweithredol o drafod, herio, monitro ac arwain y gwaith o gwrdd a blaenoriaethau'r Gwasanaerth Addysg

Er mwyn ymateb i heriau yn ystod cyfnod y pandemig, sefydlodd yr awdurdod nifer o grwpiau er mwyn cyfathrebu a dod i benderfyniadau ar y cyd ag ysgolion a phartneriaid eraill. Roedd hyn yn ddull defnyddiol ar gyfer dod i benderfyniadau cytûn ac er mwyn sicrhau llif cyfathrebu clir. Bu i'r awdurdod adeiladu ar y profiadau hyn gan deilwra'r grwpiau a sefydlu ystod o grwpiau strategol. Bellach, mae'r grwpiau strategol, sy'n cynnwys aelodau o arweinwyr a swyddogion yr awdurdod, penaethiaid ysgolion a chynrychiolwyr amlasiantaethol eraill, yn rhan greiddiol o ddulliau trafod, herio, monitro ac arwain y gwaith o fodloni 8 prif flaenoriaeth y gwasanaeth addysg. Dyma'r grwpiau:

Grŵp Ffocws	Ardal Blaenoriaeth / nod
Cynhwysiad ac Ymrwymiad	Sicrhau system addysg ragweithiol, gynhwysol
Dysgu ac Addysgu	Sicrhau cynnydd rhagorol i bob dysgwr

Diogelu Plant	Sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn hapus, yn ddiogel ac yn ffynnu, gan oresgyn tlodi
Llesiant	Meithrin iechyd meddwl a chorfforol da iawn i bawb
Arweinyddiaeth	Sicrhau bod arweinyddiaeth uchelgeisiol yn arwain at gynnydd rhagorol i bob dysgwr
Cymunedau Cynaliadwy	Cyflwyno safonau uchel o addysg ddwyieithog mewn amgylcheddau sy'n canolbwyntio ar y gymuned fwyfwy modern a chynaliadwy
Y Gymraeg	Sicrhau datblygiad dwyieithog ac amlieithog llwyddiannus i bawb
Gweithrediadau Adrannol	Darparu gwasanaethau cymorth o ansawdd uchel sy'n effeithio ar effeithlonrwydd y system addysg

Mae'r awdurdod yn effro i'r her gynyddol sy'n bodoli o ran lleihau'r anghydraddoldebau y mae plant a phobl ifanc o gefndiroedd difreintiedig yn eu hwynebu. Dros y blynyddoedd diweddaraf, mae cyfradd y disgyblion sy'n gymwys i brydau ysgol am ddim wedi cynyddu'n sylweddol yn yr awdurdod o 16.5% yn 2019 i 23.9% yn 2023, sydd yn nes at y gyfradd genedlaethol. Yn ddiweddar, mae'r arweinwyr wedi sefydlu cynllun strategol corfforaethol er mwyn gosod eu gweledigaeth a chynllunio ar draws adrannau'r awdurdod o ran sut i liniaru effaith tlodi. Mae hyn yn cynnwys adnabod y cyfraniadau y gall y gwasanaeth addysg eu gwneud i'r gwaith hwn. Mae nifer o weithgareddau buddiol sy'n cyfrannu tuag at leihau effeithiau tlodi, fel y cynllun apêl teganau adeg y Nadolig. Mae'r cynllun strategol sydd yn ymwneud â thlodi hefyd yn cynnwys nifer o weithredoedd buddiol ar gyfer y dyfodol, ond mae'n rhy fuan i weld effaith y gwaith hwn ar hyn o bryd.

Mae trefniadau cadarn ar waith er mwyn arfarnu effaith cynlluniau gwella, gan adnabod y raddfa mae'r awdurdod yn bodloni eu hamcanion arni a pha mor agos y maent at gyflawni eu nodau cytûn. Enghraifft dda o hyn yw'r prosesau adrodd ar berfformiad yn chwarterol sy'n defnyddio gwybodaeth dryloyw am berfformiad. Adroddir ar hyn yn rheolaidd i'r pwyllgor craffu, ac o ganlyniad, mae uwch arweinwyr ac aelodau etholedig yn gyfarwydd â'r raddfa cynnydd yn erbyn blaenoriaethau ac yn herio a chefnogi, yn ôl yr angen. Yn ogystal, mae uwch arweinwyr y gwasanaeth addysg yn cwrdd yn rheolaidd er mwyn trafod cynnydd, gan ystyried gwybodaeth ac arfarniadau gan y grwpiau strategol sydd yn ymwneud â phrif flaenoriaethau gwella'r adran addysg. Maes o law, ar lefel fwy ymarferol, mae arweinwyr yn cymryd camau unioni priodol, gan amlaf pan welir llithriad yn erbyn bwriadau gwella.

Mae arweinwyr a rheolwyr wedi datblygu tîm effeithiol a chydwybodol o staff. Maent yn modelu a hybu gwerthoedd ac ymddygiadau proffesiynol sy'n cyfrannu'n gadarnhaol at gydweithredu effeithiol rhwng staff, ysgolion a phartneriaid. Mae'r tîm addysgu a datblygu corfforaethol wedi hyrwyddo cyfleoedd cymell a mentora gwerthfawr i swyddogion y gwasanaethau addysg.

Mae'r awdurdod yn defnyddio trefniadau rhesymol a synhwyrol er mwyn rheoli perfformiad staff ac er mwyn nodi a datblygu eu hanghenion dysgu proffesiynol. Mae'r trefniadau hyn, sef 'Cydnabod a Thyfu Gyda'n Gilydd,' yn sicrhau awyrgylch

gynhaliol i staff ddatblygu a dysgu'n broffesiynol. Mae swyddogion yn gwerthfawrogi'r cymorth a'r her y mae'r broses yn eu cynnig, gan gynnwys y cyfleoedd dysgu proffesiynol buddiol y gallant fanteisio arnynt. Mae'r amcanion datblygu i unigolion yn canolbwyntio'n briodol ar fynd i'r afael ag anghenion y gwasanaeth yn ogystal â pharchu dyheadau proffesiynol swyddogion yn briodol. Mewn cyfuniad, mae'r dull rheoli perfformiad a phriodoldeb ac effaith y dysgu proffesiynol, yn dylanwadu'n dda ar allu'r staff i berfformio yn eu rôl yn briodol, eu cymell a gwella eu perfformiad.

Ceir rhaglen gorfforaethol gynhwysfawr o hyfforddiant buddiol ar-lein ar gyfer staff, sy'n cynnwys materion pwysig a chyfoes fel diogelu. Mae enghreifftiau priodol o swyddogion yn manteisio ar ddysgu proffesiynol defnyddiol i wella agweddau ar eu gwaith, fel rheoli staff a chefnogi newid.

Mae diogelu plant a phobl ifanc yn flaenoriaeth gorfforaethol. Mae'n cael ei ystyried yn gyfrifoldeb ar bawb. Mae'r holl staff a gyflogir yn ganolog ac aelodau etholedig yn cwblhau hyfforddiant diogelu perthnasol. Mae'r polisi diogelu corfforaethol yn nodi trefniadau'r awdurdod lleol i ddiogelu plant ac mae'r cynllun busnes yn mynd i'r afael â blaenoriaethau allweddol ar gyfer gwella. Mae'r grŵp diogelu corfforaethol yn cynnwys cynrychiolwyr o wahanol feysydd gwasanaeth ac yn darparu arweinyddiaeth gref. Mae aelodau etholedig yn derbyn ac yn herio adroddiadau a data diogelu yn briodol.

Mae'r tîm diogelu a phresenoldeb ysgolion yn darparu cyngor amserol buddiol a hyfforddiant o ansawdd uchel i ysgolion. Mae swyddogion yn brofiadol ac yn cefnogi ysgolion yn eithriadol o dda gyda'r holl faterion diogelu. Maent hefyd yn darparu cymorth bugeiliol buddiol i bersonau dynodedig diogelu, pan mae angen. Mae gan bob ysgol fynediad at weithiwr cymdeithasol a gweithiwr ymgysylltu teuluol uniongyrchol er mwyn derbyn cyngor a chymorth ychwanegol ar faterion diogelu. Mae hyn yn gryfder o ran trefniadau'r awdurdod. Mae swyddogion yn monitro arferion diogelu pob ysgol yn effeithiol drwy archwiliad blynyddol. Maent yn ymateb yn gynhwysfawr i archwiliad pob ysgol ac yn herio meysydd sy'n peri pryder. O'r dadansoddiad hwn, maent hefyd yn diwygio eu cefnogaeth i ysgolion ac yn blaengynllunio a theilwra hyfforddiant dilynol i'r gweithlu. Er hyn, ar hyn o bryd, nid yw'r awdurdod lleol yn coladu'r data sydd gan bob ysgol ar faterion fel honiadau o fwlio, ac o ganlyniad, ni all swyddogion ddadansoddi tueddiadau na mynd i'r afael â nhw. Mae swyddogion diogelu yn gweithio'n gynhyrchiol gyda gwahanol dimau, er enghraifft y tîm cefnogi ymddygiad, i ddarparu cymorth buddiol i ddisgyblion bregus a'u teuluoedd. Maent hefyd yn cyfeirio ysgolion at sefydliadau eraill pan fo'n briodol, gan gynnwys rhai gwirfoddol.

Caiff cyllid ar gyfer addysg ei flaenoriaethu gan yr awdurdod. Mae gan arweinwyr ddealltwriaeth dda o'i sefyllfa ariannol o fewn y gwasanaeth addysg, ac maent yn ymwybodol o'r heriau ariannol. Mae'r awdurdod wedi ariannu sefyllfaoedd sydd y tu hwnt i reolaeth ysgolion, fel setliadau cyflog yn llawn. Diogelwyd cyllidebau ysgolion dros y pedair blynedd diwethaf, er mae gofyn iddynt wneud arbedion yn ystod blwyddyn ariannol 2023/24. Caiff blaenoriaethu cyllid addysg ei adlewyrchu yn y buddsoddiad cyfalaf amlwg a wneir drwy strategaeth moderneiddio ysgolion.

Mae dull strwythuredig o fonitro cyllidebau ysgolion, gan gynnwys eu defnydd o grantiau. Mae'r awdurdod yn annog ysgolion i gynllunio'n ariannol yn y tymor canolig a rhoddir cymorth gwerthfawr iddynt o ran eu rheolaeth a chynllunio ariannol. Mae'r

awdurdod yn gwneud defnydd o'i ddata i gymharu costau gweithredu ei ysgolion, ac mae'n rhannu'r wybodaeth â phenaethiaid ysgolion. Mae cyfathrebu effeithiol rhwng ysgolion a'r awdurdod drwy'r Fforwm Cyllido Ysgolion, gyda niferoedd da yn mynychu'r cyfarfodydd. Mae'r Fforwm yn ystyried materion perthnasol, gan gynnwys gosod cyllideb flynyddol yr awdurdod ac adolygiadau parhaus o gyllid yr ysgolion a fformiwlâu cyllido. Mae gan yr awdurdod ystod o gytundebau lefel gwasanaeth ac mae rhan fwyaf o ysgolion yn manteisio ar y rhain. Caiff y cytundebau lefel gwasanaeth a chontractau eu hadolygu'n rheolaidd.

Ar y cyfan, roedd balansau ysgolion â diffyg o £2 miliwn yn 2019-20. Mae balansau ysgolion, fel mewn awdurdodau eraill, wedi cynyddu'n sylweddol i £15.2 miliwn ar ddiwedd 2021-22. Er hynny, roedd diffyg ym malansau ariannol mewn 21 o ysgolion yr awdurdod ar ddiwedd 2021-22. Er bod gan yr awdurdod drefniadau i dderbyn cynlluniau gan ysgolion ar gyfer adfer y diffygion, mewn llawer o achosion nid oes cynlluniau ar y gweill i ymateb i'r diffyg. O ganlyniad, mae goblygiadau i gynaliadwyedd cyllidebau ysgolion.

Sail dystiolaeth yr adroddiad

Cyn yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn ymgynghori â'r awdurdod lleol ar y cwestiynau arolygu lleol i'w defnyddio yn ystod yr arolygiad, ar sail hunanwerthusiad yr awdurdod, ei gynlluniau strategol a data perthnasol sydd gan Estyn
- yn dadansoddi'r deilliannau o holiaduron agored, gan gynnwys barn dysgwyr, rhieni, staff a llywodraethwyr ysgolion, staff yr awdurdod lleol, staff y consortiwm rhanbarthol, aelodau etholedig a'r cyhoedd
- yn cynnal ymweliad rhagarweiniol â'r awdurdod lleol i gyfarfod ag ystod o bartneriaid perthnasol gwasanaethau addysg, fel cynrychiolwyr dysgwyr, penaethiaid a llywodraethwyr, ac arweinwyr o asiantaethau statudol a thrydydd sector sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc

Yn ystod yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn cyfarfod ag arweinydd y cyngor, aelodau etholedig sy'n gyfrifol am wasanaethau addysg, aelodau etholedig sy'n gyfrifol am graffu ar wasanaethau addysg, y prif weithredwr, y cyfarwyddwr addysg, arweinwyr a rheolwyr eraill mewn gwasanaethau addysg, staff perthnasol eraill yn yr awdurdod lleol, rheolwr gyfarwyddwr y consortiwm rhanbarthol ar gyfer gwella ysgolion a staff perthnasol eraill o'r consortiwm rhanbarthol
- yn edrych yn fanwl ar brosesau hunanwerthuso'r awdurdod lleol
- yn ystyried cynlluniau strategol a gweithredol yr awdurdod lleol ar gyfer gwella
- yn craffu ar amrywiaeth o ddogfennau, gan gynnwys gwybodaeth am ddeilliannau dysgwyr, gwybodaeth am berfformiad ysgolion a lleoliadau addysg eraill, gan gynnwys gwybodaeth gan y consortiwm rhanbarthol ar gyfer gwella ysgolion, cofnodion o amrywiaeth o gyfarfodydd, adroddiadau a gyflwynwyd i'r cyngor neu'r swyddogaeth graffu, gwybodaeth am ddiogelu dysgwyr ac unrhyw wybodaeth arall sy'n berthnasol i wasanaethau addysg yr awdurdod lleol sydd gan Estyn

Ar ôl yr arolygiad ar y safle a chyn cyhoeddi'r adroddiad, fe wnaeth Estyn:

- adolygu canfyddiadau'r arolygiad ochr yn ochr â'r dystiolaeth ategol gan y tîm arolygu er mwyn dilysu, safoni a sicrhau ansawdd yr arolygiad
- rhoi copi drafft o'r adroddiad i'r awdurdod lleol er mwyn iddo nodi unrhyw bryderon ynghylch cywirdeb ffeithiol, a gwneud diwygiadau yn ôl yr angen

Copïau o'r adroddiad

Mae copïau o'r adroddiad hwn ar gael gan yr awdurdod lleol ac ar wefan Estyn (www.estyn.llyw.cymru)

Lluniwyd yr adroddiad hwn yn unol ag Adran 38 Deddf Addysg 1997, Deddf Plant 2004 a Deddf Dysgu a Sgiliau 2000.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau

Estyn

Llys Angor, Heol Keen

Caerdydd

CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan: www.estyn.llyw.cymru

©Hawlfraint y Goron 2023: Gellir aildefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei aildefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 27/09/2023

**CYNGOR SIR
11 HYDREF 2023**

**ADOLYGIAD CYMUNEDOL DEDDF LLYWODRAETH LEOL
(DEMOCRATIAETH) (CYMRU) 2013 ("Y DDEDDF")**

Y Pwrpas: Adolygiad Cymunedol - Argymhellion terfynol i'w cymeradwyo

Yr argymhellion / penderfyniadau allweddol sydd eu hangen:

1. Bod y cynigion a nodir yn Atodiad 1 i'r adroddiad yn cael eu mabwysiadu gan y Cyngor fel Argymhellion Terfynol at ddibenion yr Adolygiad Cymunedol.
2. Bod y Cyngor Sir yn cytuno i adolygiad pellach dan Adran 25 o Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 ar gyfer:
  - a) Cyngor Cymuned Llangyndeyrn a Chyngor Gwledig Llanelli
  - b) Cyngor Cymuned Llangyndeyrn a Chyngor Cymuned Trimsaran
  - c) Cyngor Cymuned Llangyndeyrn a Chyngor Cymuned Pontyberem

Y rhesymau:

O dan Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013, mae dyletswydd ar bob prif gyngor i fonitro'r cymunedau yn ei ardal a, lle bo'n briodol, drefniadau etholiadol cymunedau o'r fath at ddibenion ystyried a ddylid gwneud y newidiadau a argymhellir. Mae'r newidiadau hyn yn cael eu cyflwyno drwy adolygiad cymunedol. Mae'r adroddiad hwn yn ceisio sicrhau penderfyniad gan y Cyngor a fydd yn cwblhau trefniadau cymunedol Cyngorau Tref a Chymuned Sir Gaerfyrddin yn y dyfodol.

O ganlyniad i gynnal adolygiad o'r fath, amlygir nifer o anghysondebau sy'n ymwneud â nifer fach o eiddo sy'n croesi dros Ffiniau Cymunedol na ellid mynd i'r afael â hwy o dan yr adolygiad cyfredol hwn. Felly, ceisir cymeradwyaeth i ddechrau Adolygiad Adran 25 o Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 i ddechrau ar ddiwedd yr adolygiad cyfredol hwn.

Angen i'r Cabinet wneud penderfyniad NAC OES

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad OES

YR AELOD CABINET SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO: - Cyng. Philip Hughes
Trefniadaeth a'r Gweithlu

Y Gyfarwyddiaeth: Wendy S. Walters

Enw Pennaeth y Gwasanaeth:

Awdur yr Adroddiad:
Amanda Edwards

Swydd: Y Prif
Weithredwr/Swyddog
Cofrestru Etholiadol
/Swyddog Canlyniadau

Rheolwr y Gwasanaethau
Etholiadol a Chofrestru
Sifil

Ffôn: 01267 224112

Cyfeiriadau e-bost:
WSWalters@sirgar.gov.uk

01267 228609
AmEdwards@sirgar.gov.uk

EXECUTIVE SUMMARY

SUBJECT

The Local Government (Democracy) (Wales) Act 2013 (“the Act”)-Community Review

1. PURPOSE OF REPORT.

Council will recall that this Community Review was initiated as The Council has a duty under s22 of the Local Government (Democracy) (Wales) Act 2013 (“the Act”) to report every ten years on a community review having regard to the Local and Democracy and Boundary Commission for Wales (LDBCW) timetable for conducting the reviews of principal areas’ electoral arrangements required by section 29 (1) of the Act.

The last electoral review was carried out by LDBCW was conducted in 2021 with consequential changes being introduced with the Local Government Elections in May 2022. The next round of electoral reviews carried out by LDBCW will commence in 2024 with any consequential changes being introduced with the Local Government Elections in May 2027.

At its meeting on 9 February 2023, Council approved the commencement of a Community Review to examine existing Town and Community governance arrangements and make Final Recommendations for any appropriate change.

The formal consultation period was published on the Council’s website, but a more targeted engagement was sent to:

All Town and Community Council
Local Members of Parliament
Local Members of the Senedd
All Ward Councillors

Representations were invited from Monday 13 March to Monday 24 April 2023. Twenty-four representations were received during the consultation period, and these have been reviewed and proposals for Draft Recommendations have been prepared. Annex 1 to the Report summarises the responses received and proposals for Draft Recommendations arising from these.

Also detailed in the Draft Recommendations are those recommendations put forward by the Electoral Registration Officer/Returning Officer.

Full Council considered and approved the Draft Recommendation at their meeting on 21 June 2023. The Draft Recommendations have been subject to a second consultation period, this second stage consultation involved the public and interested stakeholders being able to comment on the draft recommendations. There was a total of 14 respondents to the second stage. Recommendations, with further detailed responses can be seen on the attached Appendix A.

Members are advised that detailed within Appendix A is those Town/Community Councils where we recommend status quo, this was as a result of a level of public support to maintain

the current arrangements for their Town/Community councils and or there was no evidence /comments submitted to show that any form of alteration was required.

As part of this review, it was identified that there were anomalies with community boundaries at (See Appendix B for relevant maps showing anomalies:

- a) Anomaly at community boundary between Llangyndeyrn Community Council and Trimsaran Community Council involving Nos. 7-15 and 58-60 Heol Waunhir.
- b) Anomaly at community boundary between Llangyndeyrn Community Council and Llanelli Rural Council involving No. 1, Erwau'r Garn, Carway.
- c) Anomaly at community boundary between Llangyndeyrn Community Council and Pontyberem Community Council involving one property: Brynceirios, Bancffosfelen, Llanelli.

This current review cannot address community boundaries and hence to address these anomalies we need to carry out a Section 25 of the Local Government (Democracy) (Wales) Act 2013 ("the Act"). If permission is granted to carry out a review under Section 25, it is our intention to commence this review immediately following the conclusion of this current review. We hope to conclude this review within a six-month window.

DETAILED REPORT ATTACHED?

NO

Public Consultation Responses-Appendix A
Relevant maps highlighting anomalies-
Appendix B

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report:

Signed: Amanda Edwards, Electoral Services and Civil Registration Manager

Policy, Crime & Disorder and Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
NONE	YES	NONE	NONE	NONE	NONE	NONE

2. Legal

S22 (2) Local Government (Democracy) (Wales) Act 2013 provides that a principal council must have regard to LDBCW's timetable for conducting reviews of principal areas' electoral arrangements when determining when to conduct a community review.

Section 34 of the Act stipulates the mandatory consultees for a community review.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed Amanda Edwards, Electoral Services and Civil Registration Manager

(Please specify the outcomes of consultations undertaken where they arise against the following headings)

1. Scrutiny Committee request for pre-determination	Not applicable
If yes include the following information: -	
Scrutiny Committee	
Date the report was considered: -	
Scrutiny Committee Outcome/Recommendations: -	

2. Local Member(s)

N/A

3. Community / Town Council

N/A

4. Relevant Partners

N/A

5. Staff Side Representatives and other Organisations

N/A

CABINET MEMBER PORTFOLIO HOLDER(S) AWARE/CONSULTED	Include any observations here
YES	

Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information
List of Background Papers used in the preparation of this report:

THERE ARE NONE

Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection
Public Consultation Responses		

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Carmarthenshire County Council

Community Review

Final Recommendations -this includes a summary of submissions received to the Initial and Draft Recommendations

Recommendation	Received by and summary of response	Draft Recommendation
1	<p>Llanfihangel-ar-arth Community Council- agreed at their meeting on 13th March 2023 to propose unwarding of their community council.</p> <p>A letter was received from the Community Council supporting the draft proposals.</p>	<p>Currently this community council has a North and a South Ward. Final recommendation is to unward the community council, retaining their membership of 12 members.</p>
2	<p>Manordeilo and Salem Community Council-agreed at their meeting on 8th March 2023 that they are satisfied with current arrangements. A subsequent email was received on 5 May 2023, which indicated that members at their meeting on 12 April 2023 agreed to the unwarding of their community council. A further letter of support for these proposals was received from the Community Council on 26 June 2023. A further letter of support was received from Councillor Fiona Walters for this proposal on 5 July 2023.</p>	<p>Currently this community council has a Cwmifor Ward and a Salem Ward. Final recommendation is to unward the community council, retaining their membership of 12 members.</p>
3	<p>Llangathen Community Council-agreed by all members to propose unwarding of their community council.</p>	<p>Currently this community council has a North and a South Ward. Final recommendation is to unward the community council, retaining their membership of 8 members.</p>
4	<p>Carmarthen Town Council-agreed by all members that they are satisfied with current arrangements.</p>	<p>Final recommendation is to retain status quo for Carmarthen Town Council.</p>
5	<p>Llangyndeyrn Community Council-agreed by members at their meeting on 3rd April 2023 to recommend the following:</p>	<p>Final recommendation is to propose: Pontyates ward- 5 Members Carway ward- 5 Members</p>

	<p>Pontyates Ward- decrease by one member, hence from 6 members to 5. Carway Ward- increase by two members, hence from 3 members to 5 Llangydeyrn Ward- retain the three members, hence no change. *This will provide an overall increase by one member. A further letter was received from the Community Council on 4 July supporting the Draft recommendations.</p> <p>Further communication was received from Councillor Meinir James supporting the Draft Recommendations.</p>	<p>Llangydeyrn ward – 3 Members</p> <p>Overall increase of one member.</p>
6	<p>Councillor Tyssul Evans, County Councillor for Llangydeyrn Electoral Ward. Cllr Evans suggested three scenarios, one of which is the proposal submitted by Llangydeyrn Community Council. Cllr Evans also suggested the movement of electors from one community ward to another, within Llangydeyrn Community Council on the basis that geographically they would sit better in the suggested community ward.</p> <p>A further letter was received from Councillor Tyssul Evans on 26 June stating he supports the draft proposals for Llangydeyrn Community Council.</p>	<p>Final recommendation is to propose:</p> <p>Pontyates ward- 5 Members Carway ward- 5 Members Llangydeyrn ward – 3 Members</p> <p>Overall increase of one member.</p> <p>Also recommend the moving Streets:</p> <ul style="list-style-type: none"> ●Pontnewydd from Register BZ (Carway Ward) to Register CC (Pontyates Ward) ●Pontyates from Register BZ (Carway Ward) to Register CC (Pontyates Ward) ●Four Roads from Register CB (Llangydeyrn Ward) to Register CC (Pontyates Ward)
7	<p>Llanelli Town Council – It was agreed by Members at their meeting on 5th April 2023 to propose splitting the community wards of Bigyn and Glanymor into</p>	<p>This proposal has been considered as part of the Draft proposals; however, we believe that splitting the two community wards of Bigyn and</p>

	smaller wards i.e., Bigyn 1, Bigyn 2 and Glanymor 1 and Glanymor 2. No other proposals were put forward.	Glanymor into two will not offer any real benefit or positively contribute towards effective and convenient local governance, therefore this was not considered. This remains the same for the Final Recommendations and status quo will retain regarding Llanelli Town Council.
8	Councillor John Jenkins, County Councillor for Elli Electoral Ward-Cllr Jenkins stated his objection to the original proposal put forward by Llanelli Town Council as in recommendation 7.	
9	Councillor Louvain Roberts, County Councillor for Glanymor Electoral Ward-Cllr Roberts stated her objection to the original proposal put forward by Llanelli Town Council as in recommendation 7.	
10	Councillor Sean L. Rees, County Councillor for Glanymor Electoral Ward-Cllr Rees stated his objection to the original proposal put forward by Llanelli Town Council as in recommendation 7.	
11	Councillor Michael D. Cranham, County Councillor for Bigyn Electoral Ward-Cllr Cranham stated his objection to the original proposal put forward by Llanelli Town Council as in recommendation 7.	
12	St. Ishmael Community Council-at their council meeting on 4 th April, Members agreed that they did not wish to unward but to retain the three community wards, namely Ferryside, Llansaint and Picton.	Final recommendation is to retain status quo for St. Ishmael Community Council.
13	Gorslas Community Council- Members agreed at their March meeting that they were satisfied with current arrangements with their membership numbers, warding arrangements and the name of the Community Council.	Final recommendation is to retain status quo for Gorslas Community Council.

14	Llanddowror and Llanmiloe Community Council- Members agreed at their April meeting that they have no significant or strong objections to the unwarding of their community council.	Currently this community council has a North Ward and South Ward. Final recommendation is to unward Llanddowror and Llanmiloe Community Council, retaining a membership of ten members.
15	Cenarth Community Council- at their meeting on 6 th April, Members agreed that they are totally opposed to the unwarding of their community council on the grounds that there is no conflict between the interests of the wards, unwarding would lead to neglect of residents and not bring the community closer.	Final recommendation is to retain the status quo for Cenarth Community Council.
16	<p>Llanelli Rural Council- at their meeting on 19 April 2023, Members of the Council's Policy and Resources Committee after having carried out an exercise to forecast future electorate using the Local Development Plan 2018-2033, put forward a proposal to increase the membership of the Bynea ward from three to four members.</p> <p>Three emails were received from Councillor Jason Hart, Councillor Alex Evans and Councillor Sharen Davies. All three Councillor's support the increase of the Bynea Ward by one member but also propose that the Dafen Ward is decreased by one Member.</p> <p>The draft recommendations were considered by Llanelli Rural council and were fully supported.</p>	<p>Final recommendation is to propose an increase by one member to the Bynea Ward of Llanelli Rural Council, giving an increase from 3 to four members and an overall increase from 21 to 22 members.</p> <p>The proposal to decrease the Dafen Ward was considered, however the ratio of councillor: electors for this ward is consistent with other community ward ratios in Carmarthenshire. Therefore, this proposal has been rejected.</p>
17	Newcastle Emlyn Town Council- Members feel strongly that their current membership should be retained at 10 members.	Final recommendation is to retain the status quo for Newcastle Emlyn Town Council.
18	Llangeler Community Council- Members wish to retain status quo on current membership, warding arrangements and name of their community council	Final recommendation is to retain the status quo for Llangeler Community Council.

19	Llanllawddog Community Council- Members wish to retain current arrangements. A further letter was received by Llanllawddog Community Council on 11 July 2023 supporting the Draft Recommendations.	Final recommendation is to retain the status quo for Llanllawddog Community Council.
20	Cilymaenllwyd Community Council- Members agree to the unwarding of their community council.	Currently this community council has a North Ward and South Ward. Final recommendation is to unward Cilymaenllwyd Community Council, retaining a membership of nine members.
21	Llanfihangel Aberbythych Community Council- Members agree to the unwarding of their community council.	Currently this community council has a North Ward and South Ward. Final recommendation is to unward Llanfihangel Aberbythych Community Council, retaining a membership of eleven members.
22	Councillor Carys Jones, County Councillor for St. Clears and Llansteffan Electoral Ward. Cllr Jones wishes to see the retention of the Community Wards of Llansteffan and Llanybri on the grounds that they are different communities and Cllr Jones feels if the community council became unwarded then there is a risk of Llanybri issues would be become completely marginalized.	Final recommendation is to retain the status quo for Llansteffan and Llanybri Community Council.
23	Llansteffan and Llanybri Community Council- Members at their April meeting resolved to retain current arrangements and object to any proposal to unward their community council.	Final recommendation is to retain the status quo for Llansteffan and Llanybri Community Council.
24	Llandyfaelog Community Council- Members wish to see current arrangements continue. A further letter was received from Llandyfaelog Community Council supporting the Draft proposals.	Final recommendation is to retain the status quo for Llandyfaelog Community Council.

	Communication was also received from Cllr. Meirir James supporting the current arrangements for Llandyfaelog Community Council.	
25	<p>Electoral Registration Officer proposes that Cilycwm Community Council is unwarded. This proposal is put forward as she believes that the community council would still work effectively for all residents and that becoming unwarded will not devalue the strength of the Community Council.</p> <p>A letter was received from Cilycwm Community Council supporting the Draft proposals.</p>	Final recommendation is to unward Cilycwm Community Council, retaining their overall membership of 8.
26	Electoral Registration Officer proposes that Cynwyl Gaeo Community Council is unwarded. This proposal is put forward as she believes that the community council would still work effectively for all residents and that becoming unwarded will not devalue the strength of the Community Council.	Final recommendation is to unward Cynwyl Gaeo Community Council, retaining their overall membership of 10.
27	Electoral Registration Officer proposes that Llanboidy Community Council is unwarded. This proposal is put forward as she believes that the community council would still work effectively for all residents and that becoming unwarded will not devalue the strength of the Community Council.	Final recommendation is to unward Llanboidy Community Council, retaining their overall membership of 10.
28	Electoral Registration Officer proposes that Llanegwad Community Council is unwarded. This proposal is put forward as she believes that the community council would still work effectively for all residents and that becoming unwarded will not devalue the strength of the Community Council.	Final recommendation is to retain the status quo for Llanegwad Community Council, retaining their overall membership of 12.

	A letter was received in response to the draft recommendations stating that the Community Council do NOT wish to become unwarded community council as they wish to retain its local representation on the grounds that they cover a geographical area.	
29	Electoral Registration Officer proposes that Llangunnor Community Council is unwarded. This proposal is put forward as she believes that the community council would still work effectively for all residents and that becoming unwarded will not devalue the strength of the Community Council.	Final recommendation is to unward Llangunnor Community Council, retaining their overall membership of 13.
30	Electoral Registration Officer proposes that Llanybydder Community Council is unwarded. This proposal is put forward as she believes that the community council would still work effectively for all residents and that becoming unwarded will not devalue the strength of the Community Council.	Final recommendation is to unward Llanybydder Community Council, retaining their overall membership of 12.
31	Electoral Registration Officer proposes that St. Clears Community Council is unwarded. This proposal is put forward as she believes that the community council would still work effectively for all residents and that becoming unwarded will not devalue the strength of the Community Council.	Final recommendation is to unward St. Clears Community Council, retaining their overall membership of 13.

The Electoral Registration Officer received no formal proposals for change for the following Town/Community Councils and their Community Wards, therefore the Electoral Registration Officer recommends there is no change to the following Town/Community Councils current arrangements:

Abergwili

Henllanfallteg

Llanfihangel Rhos-y-Corn

Llansawel

Abernant

Kidwelly

Llanfynydd

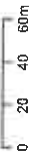
Llanwinio

Ammanford	Laugharne Township	Llangadog	Llanwrda
Betws	Llanarthney	Llangain	Llanycrwys
Bronwydd	Llanddarog	Llangennech	Meidrim
Cwarter Bach	Llanddeusant	Llangynin	Myddfai
Cwmamman	Llandeilo	Llangynog	Newchurch and Merthyr
Cynwyl Elfed	Llandovery	Llanllwni	Pembrey & Burry Port
Dyffryn Cennen	Llandybie	Llannon	Pencarreg
Eglwyscummin	Llanedi	Llanpumsaint	Pendine
	Llanfair-ar-Bryn	Llansadwrn	Pontyberem
Talley	Trelech a'r Betws	Trimsaran	Whitland

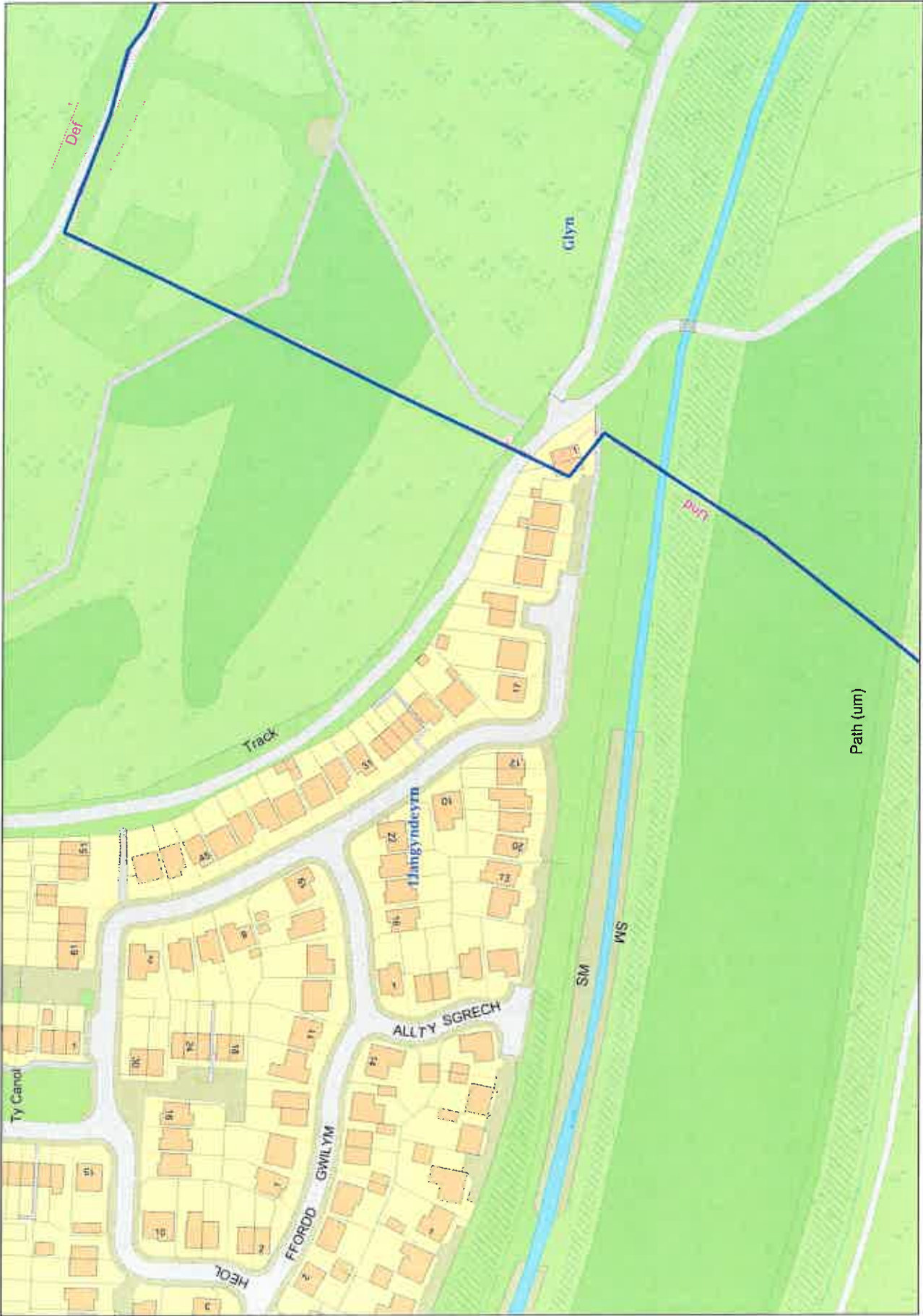

Llangyndeuyrn

- Glyn
-

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

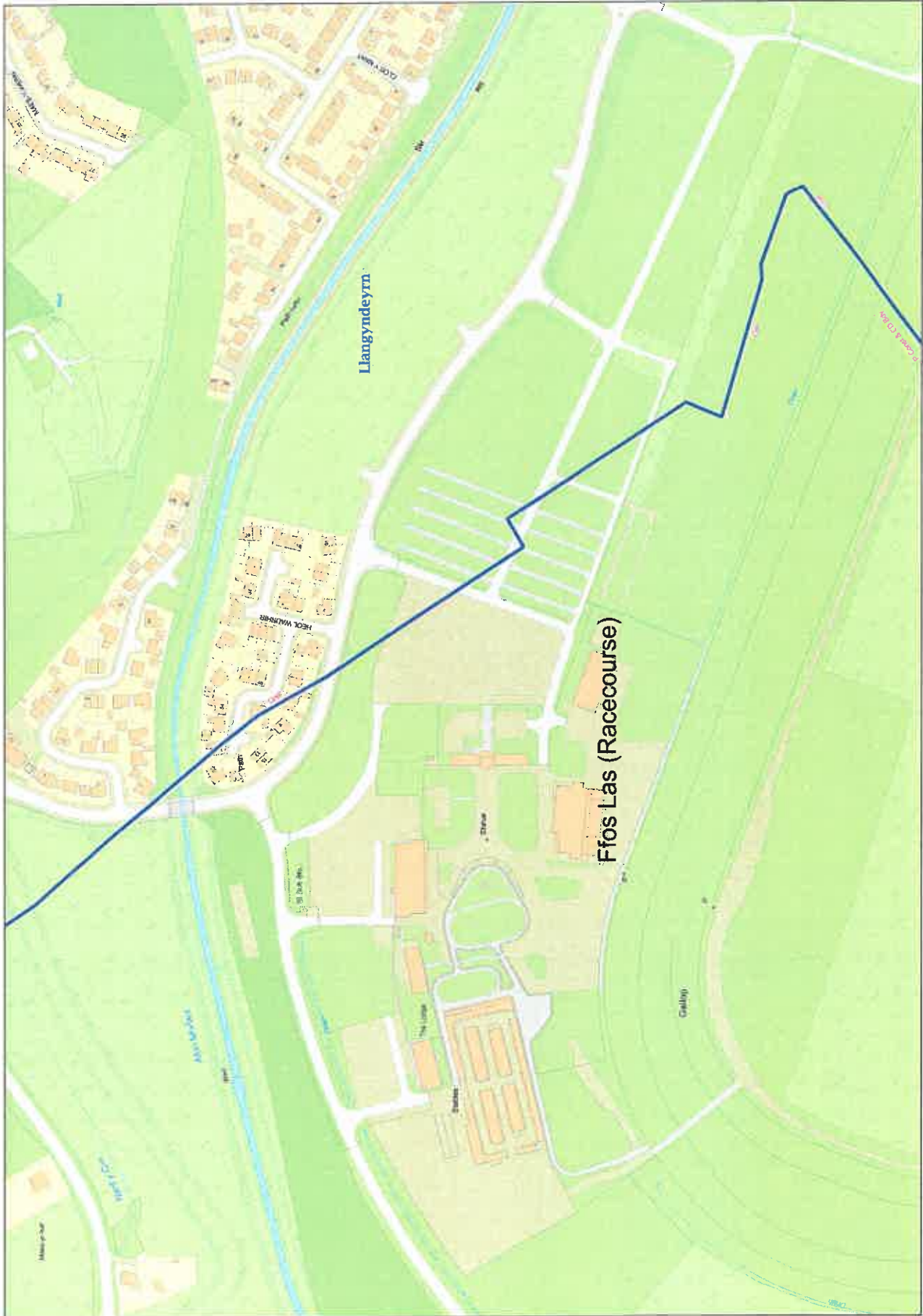

Langyndeym

Glyn

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Llangyndeyrn

Glyn

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

CYNGOR SIR
11 HYDREF 2023

**ADOLYGIAD O DDOSBARTHOU PLEIDLEISIO A MANNAU
PLEIDLEISIO 2023**

Y Pwrpas: Pwrpas yr adroddiad hwn yw ceisio argymhelliad gan y Cyngor i gymeradwyo cynlluniau ar gyfer adolygiad statudol o ddsbarthau pleidleisio a manau pleidleisio yn Sir Gaerfyrddin.

Yr Argymhellion / penderfyniadau allweddol sydd eu hangen:

1. Bod yr adolygiad gorfodol o ddsbarthau pleidleisio a manau pleidleisio yn dechrau ddydd Iau 12 Hydref 2023.
2. Bod amlinelliad o amserlen yr adolygiad yn cael eu nodi.
3. Bod cymeradwyaeth yn cael ei roi i ddilyn y broses adolygu a ddisgrifir yn yr adroddiad hwn.
4. Bod y Swyddog Cofrestru Etholiadol yn cael ei awdurdodi i gymryd y mesurau angenrheidiol cyn gynted â phosibl i roi newidiadau etholaethol seneddol ar waith, gan sicrhau bod y gofrestr yn adlewyrchu etholaethau presennol a newydd, hyd nes bod y ffiniau yn gwbl weithredol.
5. Bod y Swyddog Cofrestru Etholiadol yn cael ei awdurdodi i gymryd y mesurau angenrheidiol i weithredu unrhyw ddsbarthau pleidleisio newydd neu ddiwygiedig ar ôl cwblhau'r adolygiad o'r ddsbarthau pleidleisio, gan sicrhau bod y gofrestr yn adlewyrchu'r ffiniau presennol a newydd, hyd nes bod y ffiniau yn gwbl weithredol.
6. Bod y pŵer i ddynodi manau pleidleisio yn unol ag adran 18 a 18A o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 yn cael ei ddirprwyo i'r Rheolwr Gwasanaethau Etholiadol - dim ond pan fo angen penderfyniad ar fyr rybudd y mae'r pŵer hwnnw i'w arfer, pan nad yw'n bosibl aros am benderfyniad gan y Cyngor.

Rhesymau: Mae'n ofynnol i'r Cyngor o dan Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a Rheoliadau Adolygu Dosbarthau Pleidleisio a Manau Pleidleisio (Etholiadau Seneddol) 2006 gynnal adolygiad gorfodol bob 5 mlynedd – Rhaid cynnal yr adolygiad nesaf o fewn cyfnod o 16 mis sy'n dechrau ar 1 Hydref 2023.

Angen i'r Cabinet wneud penderfyniad NAC OES

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad OES

YR AELOD CABINET SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO: - Cyng. Philip Hughes
Trefniadaeth a'r Gweithlu

Y Gyfarwyddiaeth: Wendy S. Walters

Enw Pennaeth y Gwasanaeth:

Awdur yr Adroddiad:
Amanda Edwards

Swydd: Y Prif
Weithredwr/Swyddog
Cofrestru Etholiadol
/Swyddog Canlyniadau

Rheolwr y Gwasanaethau
Etholiadol a Chofrestru
Sifil

Ffôn: 01267 224112

Cyfeiriadau e-bost:
WSWalters@sirgar.gov.uk

01267 228609
AmEdwards@sirgar.gov.uk

EXECUTIVE SUMMARY

SUBJECT

Polling District and Polling Places Review 2023

1. PURPOSE OF REPORT.

Under the Representation of the People Act 1983, the council has a duty to divide its area into polling districts and to designate a polling place for each district.

The following definitions may be helpful when reading the report:

- “Polling districts” are geographical electoral areas into which wards and constituencies may be sub-divided.
- “Polling places” are the buildings or areas designated by the council where electors in a polling district go to vote in person.
- “Polling stations” are the number of issuing desks in the building or area that is the designated polling place.

It is the responsibility of the relevant authority to designate a polling place for every polling district in the parliamentary constituency unless the size or other circumstances of the polling

district are such that the situation of the polling stations do not materially affect the convenience of electors.

The Returning Officer is responsible for ensuring that there are sufficient number of polling stations and allot the electors to those polling stations in such manner as she thinks the most convenient.

The Electoral Administration Act 2006, as amended, introduced a duty on all local authorities in Great Britain to review their polling districts and polling places at least once every five years.

Under section 18C of the Representation of the People Act 1983, the next compulsory review must be undertaken within a 16-month window between 1 October 2023 and 31 January 2025.

The intention of the legislation was reviews would be completed by the January before a UK parliamentary general election. However, since the repeal of the Fixed Term Parliaments Act 2011, there is no longer any certainty as to when the next general election will be.

The Dissolution and Calling of Parliament Act 2022 means:

- the UK Parliament can be dissolved by the King on request of the Prime Minister, at any time within the 5 years of the life of the Parliament
- the next general election must take place before Tuesday 28 January 2025, but it could happen at any point before then
- there is no longer a link between the timing of the compulsory polling district and places review falling in a 16-month period ending 3 months before a scheduled general election.

In addition, the Boundary Commission for Wales has undertaken a review of parliamentary constituency boundaries. The Commission has now published its final recommendations, and Orders for the new parliamentary constituency boundaries will be made by 1 November 2023.

Once the Orders for new parliamentary constituencies have been made, the new boundaries will be used for the next general election.

If a parliamentary by election is called in the meantime, it would be run on existing boundaries.

These issues mean it is important that the polling district and places review is carried out as early as possible, so that Carmarthenshire County Council has agreed polling districts and places to be used for the next parliamentary election as well as the scheduled local elections and/or Police and Crime 68 Commissioner elections in May 2024 and has a polling scheme in place which reflects the new constituencies.

Timing of the polling district and places review:

As highlighted above, it is important to complete the review as soon as possible, so the polling districts and places for future elections can be agreed in time for the next general election and scheduled elections.

Section 18C of the Representation of the People Act 1983 does not allow the review to commence before 1 October 2023.

It is recommended that the compulsory polling district and places review commences on Thursday 12 October 2023.

Although the review itself cannot commence earlier, there is a degree of preparatory work which can be undertaken prior to the review, as well as informal consultation.

It would be desirable for any changes in polling districts to be reflected in the electoral register published on 1 December 2023. However, due to capacity desirability for a 6-week consultation period and the council meeting timetable, it is unlikely that the review will be complete until January 2024.

This would mean that the electoral register would need to be republished to take account of any changes to polling districts.

This is the proposed timetable for the review:

Review of polling districts and places 2023	
Preparatory work	Started 24 July 2023
Resolution from Council providing for commencement of review	11 October 2023
Preliminary review-including informal consultation	July to 11 October 2023
Notice of Review published	12 October 2023
Council proposals published	12 October 2023
Commencement of formal consultation	12 October 2023
End of formal consultation	9 November 2023
Consider responses	By 17 November 2023
Publish Electoral Register	1 December 2023
Final Proposals to be taken to Pre-Cabinet	11 December 2023
Final Proposals approved by Full Council	17 January 2024
Re publish Register of Electors	1 February 2024
Scheduled elections on new polling districts, places and stations scheme	2 May 2024

It is recommended that the outline timetable for the review is approved.

Legal requirements

The process for a polling district and places review is set out in Schedule A1, Representation of the People Act 1983.

The Council must:

- publish a notice of the holding of a review.
- consult the (Acting) Returning Officer ((A)RO) for every parliamentary constituency which is wholly or partly in its area.
- publish all representations made by an (A)RO within 30 days of receipt by posting a copy of them at the local authority's office and in at least one conspicuous place in their area and, if the authority maintains a website, by placing a copy on the authority's website.
- seek representations from such persons as it thinks have particular expertise in relation to access to premises or facilities for persons who have different forms of disability. Such persons must have an opportunity to make representations and to comment on the representations made by the (A)RO(s).

On completion of the review, the council must give reasons for its decisions and publish:

- all correspondence sent to an (A)RO in connection with the review.
- all correspondence sent to any person whom the authority thinks has particular expertise in relation to access to premises or facilities for persons who have different forms of disability.
- all representations made by any person in connection with the review.
- the minutes of any meeting held by the council to consider any revision to the designation of polling districts or polling places within its area as a result of the review.
- details of the designation of polling districts and polling places within the local authority area as a result of the review.
- details of the places where the results of the review have been published.

Preparatory work

Even though the formal review cannot start until 2 October 2023, there is a range of preparatory activity which Electoral Services are already carrying out.

This includes:

- Reading the final proposals published by the Boundary Commission.
- Contacting Returning Officers and Elections Teams in neighbouring authorities which will be sharing our constituency.
- Liaising with electoral software suppliers about structuring the electoral register to accommodate boundary changes.
- Preparing data for the start of the review (electorate figures, turnout from previous elections, information about new housing developments in the next 5 years).
- Identifying organisations with a special interest/expertise in disabled access to consult

Preliminary review

Electoral Services will also carry out a preliminary review of the current polling districts and places in the county to assess their suitability.

This involves:

- Compiling details of current polling places with a summary of their suitability
- Checking the continued availability of polling places
- Reviewing feedback from stakeholders at previous elections
- Identifying potential alternative buildings where appropriate
- Ensuring that polling places can support the requirements of the Elections Act, for example with sufficient space to undertake Voter ID checks, and to accommodate equipment to assist disabled voters.
- Seeking advice and guidance from local disability groups and local authority experts around accessibility
- Preparing council proposals and drafting (A)RO comments, including explanations for “no changes”

Informal consultation

Electoral Services are also carrying out informal consultation with interested groups in preparation for the review.

This involves:

- Seeking the views of organisations with a special interest/expertise in disabled access
- Informal consultation with group leaders/local political parties

- Inviting comments from polling station inspectors

It will be important to do as much preparatory work as possible before the official commencement of the review, to ensure that it's early completion.

It is recommended that approval is granted to follow the review process described in this report.

Implementing parliamentary boundary changes

The Boundary Commission for Wales recently undertook a review of parliamentary constituency boundaries. They have published their final recommendations, and Orders for the new parliamentary constituency boundaries will be made by 1 November 2023.

Once the Orders for new parliamentary constituencies have been made, the new boundaries will be used for the next general election.

If a parliamentary by election is called in the meantime, it would be run on existing boundaries. This means the Register of Electors needs to be able to reflect both the existing and new constituencies.

Work can be done to prepare the register in the background before then, so that once the Order for the new parliamentary constituencies is made, the register can be re-arranged or adapted as necessary to give effect to the Order. This would allow any snap general election in November 2023 to be run on the new constituencies.

This can be achieved by creating future administrative areas within the Election Management system. The Electoral Services Manager, on behalf of the Electoral Registration Officer, will liaise with the software supplier to implement this. This work can be started once the final parliamentary constituency proposals are published.

It is recommended that the Electoral Registration Officer is authorised to take the necessary measures as soon as possible to give effect to parliamentary constituency changes, ensuring that the register reflects existing and new constituencies, until the boundaries are fully in force.

Implementing polling district changes

The polling district and places review may result in new polling districts being created or existing polling district boundaries being amended.

If the council makes any alterations to the polling districts in its area, the Electoral Registration Officer (ERO) must amend the register of electors accordingly (Section 18A (5) Representation of the People Act 1983).

The changes to the register take effect on the date the ERO publishes a notice stating that the adaptations have been made.

Where polling districts have been created to support the implementation of boundary changes, the register will need to be constructed in a way that is capable of reflecting the existing and new boundaries. This is to ensure that any parliamentary by elections can be run on the existing boundaries, until the new boundaries come into force.

This can be achieved by making any parts of existing electoral areas that will be split when the new boundaries come into effect into separate polling districts.

Publishing the register to reflect existing and new boundaries will also help to enable current councillors and MPs to receive the parts of the register that they are entitled to, while allowing individuals to be supplied with the relevant parts of the register once they become a candidate for an election.

This may mean that, for administrative purposes, there are two versions of the polling scheme. Once the boundaries are in fully in force, any polling districts which have been split simply to allow elections to be run on either set of boundaries, can be re-merged.

It is recommended that the Electoral Registration Officer is authorised to take the necessary measures to give effect to any new or amended polling districts on completion of the polling district review, ensuring that the register reflects existing and new boundaries where appropriate, until the boundaries are fully in force.

DETAILED REPORT ATTACHED?

NO

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report:

Signed: **Amanda Edwards**   Electoral Services and Civil Registration Manager

Policy, Crime & Disorder and Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
NONE	YES	YES	NONE	YES	NONE	NONE

Legal

The Electoral Administration Act 2006, as amended, introduced a duty on all local authorities in Great Britain to review their polling districts and polling places at least once every five years.

Under section 18C of the Representation of the People Act 1983, the next compulsory review must be undertaken within a 16-month window between 1 October 2023 and 31 January 2025.

2. Finance

The only costs expected as a result of conducting this review relate mainly to advertising and copying. These are not expected to be significant and will be absorbed from within existing budgets within Electoral Services.

Without pre-empting the outcome of the review, it might be that proposals come forward resulting in the removal or adding of polling places which could reduce/increase the costs to the authority associated with local elections moving forwards.

Risk Management Issues

The Council is required to designate polling districts and polling places to effectively conduct elections. By agreeing the recommendations in this report, the Council will be meeting its statutory duties.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: Amanda Edwards   **Electoral Services and Civil Registration Manager**

(Please specify the outcomes of consultations undertaken where they arise against the following headings)

1. Scrutiny Committee request for pre-determination	Not applicable
If yes include the following information: -	
Scrutiny Committee	
Date the report was considered: -	
Scrutiny Committee Outcome/Recommendations: -	

2. Local Member(s)

N/A

3. Community / Town Council

N/A

4. Relevant Partners

N/A

5. Staff Side Representatives and other Organisations

N/A

CABINET MEMBER PORTFOLIO HOLDER(S) AWARE/CONSULTED	Include any observations here
YES	

Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information
List of Background Papers used in the preparation of this report:

THERE ARE NONE

Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection
Terms of Reference		

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

CYNGOR SIR

11 HYDREF 2023

**ADRODDIAD BLYNYDDOL YNGYLCH RHEOLI'R TRYSORLYS
A'R DANGOSYDD DARBODAETH 2022-2023**

Argymhelliad y Cabinet:-

bod yr Adroddiad Blynyddol ynghylch Rheoli'r Trysorlys a Dangosyddion Darbodaeth 2022-23 yn cael ei fabwysiadu.

Y Rhesymau:

Cydymffurfio â Chôd Ymarfer CIPFA (Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth) ar gyfer Rheoli Trysorlys yn y sector Gwasanaethau Cyhoeddus.

Angen i'r Cabinet wneud penderfyniad OES

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad OES

YR AELOD O'R CABINET SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:-

Cllr. A. Lenny

Y Gyfarwyddiaeth:

Gwasanaeth Corfforaethol

Cyfarwyddwr: Chris Moore

Awdur yr Adroddiad:
Anthony Parnell

Cyfarwyddwr
Gwasanaethau
Corfforaethol

Rheolwr Pensiwn a
Buddsodiadau Gyllidol

Rhif ffon: 01267 224120 Ebst:
CMoore@carmarthenshire.gov.uk

Rhif ffon: 01267 224180 Ebst:
AParnell@carmarthenshire.gov.uk

**COUNCIL
11TH OCTOBER 2023**

**ANNUAL TREASURY MANAGEMENT AND
PRUDENTIAL INDICATOR REPORT 2022-2023**

The Council adopted the Treasury Management Policy and Strategy and the five year capital programme for 2022-2023 on the 2nd March 2022. This Annual Report lists the activities that took place in 2022-2023 under the headings of:

Investments
Borrowing
Security, Liquidity and Yield
Treasury Management Prudential Indicators
Prudential Indicators
Leasing
Rescheduling

DETAILED REPORT ATTACHED?

YES

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report:

Signed: **C Moore** Director of Corporate Services

Policy, Crime & Disorder and Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
YES	NONE	YES	NONE	NONE	NONE	NONE

1. Policy, Crime & Disorder and Equalities

Within the requirements of the Treasury Management Policy and Strategy Report 2022-2023

3. Finance

The authority's investments during the year returned an average rate of 1.82%, exceeding the benchmark rates. Total investment balance at the year-end amounted to £148.50m.

£20m of new PWLB borrowing was taken during the year. Long term debt outstanding at the year-end amounted to £410.57m.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: **C Moore** Director of Corporate Services

1. Scrutiny Committee request for pre-determination		Yes
Scrutiny Committee	Corporate Policy and Resources Committee	
Date the report was considered:-	19/07/2023	
Scrutiny Committee Outcome/Recommendations:-		

2. Local Member(s) N/A

3. Community / Town Council N/A

4. Relevant Partners N/A

5. Staff Side Representatives and other Organisations N/A

CABINET MEMBER PORTFOLIO HOLDER AWARE/CONSULTED	YES
--	-----

**Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information
List of Background Papers used in the preparation of this report:
THESE ARE DETAILED BELOW**

Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection
CIPFA Treasury Management in the Public Services - Code of Practice Revised 2017		County Hall, Carmarthen

ANNUAL TREASURY MANAGEMENT AND PRUDENTIAL INDICATOR REPORT 2022-23

1. Introduction

The Treasury Management Policy and Strategy for 2022-23 was approved by Council on 2nd March 2022. Section B 1.1(2) stated that a year end annual report would be produced.

This report meets the requirements of both the CIPFA Code of Practice on Treasury Management, (the Code), and the CIPFA Prudential Code for Capital Finance in Local Authorities, (the Prudential Code) and outlines the Treasury Management activities in 2022-23 financial year.

2. Investments

One of the primary activities of the Treasury Management operation is the investment of surplus cash for which the Authority is responsible. As well as the Authority's own cash the County Council invests School Funds, Trust Funds and other Funds, with any interest derived from these investments being passed over to the relevant Fund.

All surplus money is invested daily with the approved counterparties either via brokers on the Money Markets or direct. The security of the investments is the main priority, appropriate liquidity should be maintained and returns on the investments a final consideration. It continues to be difficult to invest these funds as the market continues to be insecure and as a consequence appropriate counterparties are limited.

For 2022-23 investments to individual counterparties were limited to:

	Maximum to Lend £m
Upper Limit Any one British Bank and Building Society with a credit rating of at least F1, P-1 or A-1 short term or AA-, Aa3 or AA- long term	10
Middle Limit Any one British Bank and Building Society with a credit rating of at least F1, P-1 or A-1 short term	7
UK Banks Part Nationalised Included as investment counterparties, as long as they continue to have appropriate UK Government support	7
Any one Local Authority	5
Any one AAA Rated Money Market Fund	10
Debt Management Office*	125

The DMADF (DMO) limit was increased in April 2022 to £125m from £100m by the Director of Corporate Services under Emergency powers. The limits on Money Market Funds were also increased to £10m (each) from £5m.

The total investments at 1st April 2022 and 31st March 2023 are shown in the following table:

Investments	01.04.22				31.03.23			
	Call and notice	Fixed Term	Total		Call and notice	Fixed Term	Total	
	£m	£m	£m	%	£m	£m	£m	%
Banks and 100% Wholly Owned Subsidiaries	39.50	0.00	39.50	25	27.50	14.00	41.50	28
Building Societies	0.00	7.00	7.00	4	0.00	7.00	7.00	5
Money Market Funds	25.00	0.00	25.00	16	40.00	0.00	40.00	27
DMADF (DMO)	0.00	57.00	57.00	35	0.00	20.00	20.00	13
Local Authorities	0.00	32.00	32.00	20	0.00	40.00	40.00	27
TOTAL	64.50	96.00	160.50	100	81.50	67.00	148.50	100

The total investment figure of £148.50m at 31st March 2023 includes £33.45m Swansea Bay City Deal.

An analysis of the daily cash schedules indicates that the minimum balance lent over the twelve month period was £148.50m and the maximum balance lent was £251.02m. The average balance for the year was £206.41m.

The total investments made by the Council and repaid to the Council (the turnover) amounted to £1,853.00m. This averaged approximately £35.54m per week or £5.08m per day. A summary of the turnover is shown below:

	£m
Total Investments 1st April 2022	160.50
Investments made during the year	920.50
Sub Total	1081.00
Investments Repaid during the year	(932.50)
Total Investments 31st March 2023	148.50

The main aim of the Treasury Management Strategy is to manage the cash flows of the Council and the risks associated with this activity. Lending on the money market secures an optimum

rate of return, allows for diversification of investments and consequently reduction of risk, which is of paramount importance in today's financial markets.

For the period under review the average "90-day un compounded SONIA rate" was 1.81% whereas the actual rate the Council earned was 1.82%, an out performance of 0.01%.

This outperformance can be quantified as £50k additional interest earned compared to the average rate above.

The gross interest earned on investments for 2022-23 amounted to £3.614m, which was more than the estimated figure of £0.500m. The Bank of England Official rate was increased from 0.75% to 4.25% during 2022-23.

The income from investments is used by the Authority to reduce the net overall costs to the Council taxpayer.

3. Security, Liquidity and Yield (SLY)

Within the Treasury Management Strategy Statement for 2022-23, the Council's investment priorities are:

- Security of Capital
- Liquidity and
- Yield

The Council aims to achieve the optimum return (yield) on investments commensurate with proper levels of security and liquidity. In the current economic climate it is still considered appropriate to keep investments short term to cover cash flow requirements.

Attached at Appendix 1 is a list of the individual investments held as at the 31st March 2023 together with their credit ratings, historic risk of default and the risk weighting attached to each investment.

4. Borrowing

As Members are aware the Authority has a capital investment programme. For 2022-23 actual capital expenditure was £100.20m. This was financed from:

	£m
Borrowing	16.87
Grants and Contributions	71.04
Usable Capital Receipts Applied	0.96
Revenue and Reserves	11.33
Total	100.20

Under the Treasury Management Strategy it was resolved:

- To borrow to meet the funding requirements of the Authority, after allowing for capital grants, capital receipts and capital contributions, and to stay within the Prudential Indicators to ensure affordability, prudence and sustainability.
- To borrow when interest rates are at their most advantageous, after considering cash flow requirements.

The following loans were borrowed during 2022-23 to fund the capital programme:

Loan Reference	Amount (£m)	Interest Rate	Start Date	Period	Maturity Date
PWLB 548866	5.00	3.91%	12th September 2022	47yrs	28th September 2069
PWLB 548868	5.00	3.90%	12th September 2022	48yrs	28th September 2070
PWLB 548870	5.00	3.90%	12th September 2022	49yrs	28th September 2071
PWLB 548872	5.00	3.89%	12th September 2022	49yrs 10mths	31st July 2072
Total	20.00				

The total loans outstanding at 1st April 2022 and 31st March 2023 were:

Loans	Balance at 01.04.22 £m	Balance at 31.03.23 £m	Net Increase/ (Net Decrease) £m
Public Works Loan Board (PWLB)	387.61	397.61	10.00
Market Loan	3.00	3.00	0.00
Salix, Invest-to-Save, HILS & TCL	10.13	9.96	(0.17)
Total	400.74	410.57	9.83

The total external interest paid in 2022-23 amounted to £16.42m, which compares favourably with the budget of £19.39m. The savings have arisen due to under borrowing on the capital programme and borrowing at lower than anticipated interest rates.

5. Treasury Management Prudential Indicators

Under the requirements of the Prudential Code of Practice for Capital Finance in Local Authorities, the Council are required to set a number of treasury management prudential indicators for the year 2022-23. The indicators set and the performance against those indicators is shown below:

5.1 The estimated and actual interest exposure limits as at 31st March 2023 were:

	Estimate 31.03.23 £m			Actual 31.03.23 £m		
	Fixed Interest Rate	Variable Interest Rate	Total	Fixed Interest Rate	Variable Interest Rate	Total
Borrowed	472.00	3.00	475.00	407.57	3.00	410.57
Invested	(40.00)	(35.00)	(75.00)	(67.00)	(81.50)	(148.50)
Net	432.00	(32.00)	400.00	340.57	(78.50)	262.07
Proportion of Total Net Borrowing	108%	(8%)	100%	130%	(30%)	100%
Limit	125%	5%		125%	5%	

The Section 151 Officer reports that the authority exceeded this requirement in 2022-23 due to increased investments in Variable Interest Rate products such as Money Market Funds. This PI is currently under review and the Section 151 officer will update members in the Quarter 1 2023 report.

5.2 Maximum principal sums invested > 365 days

	2022-2023 Limit £m	2022-2023 Actual £m
Maximum principal sums invested > 365 days	10	NIL

5.3 Interest rate exposure limits

	2022-23 Limit £m	2022-23 Actual £m
Limits on fixed interest rates based on net debt	512.00	340.57
Limits on variable interest rates based on net debt	51.00	(78.50)

5.4 The upper and lower limits set for the maturity structure of borrowing along with the actual maturity structure as at 31st March 2023.

	Estimated Upper Limit 2022-2023 %	Estimated Lower Limit 2022-2023 %	Actual 31.03.23 %
Under 12 months	15	0	2.02
12 months to 2 years	15	0	2.79
2 years to 5 years	50	0	6.01
5 years to 10 years	50	0	8.39
10 years to 20 years	50	0	21.19
20 years to 30 years	50	0	21.68
30 years to 40 years	50	0	21.12
40 years and above	50	0	16.80
Total			100.00

Details of the above maturity structure are shown below:

Loan Maturities	PWLB Debt	Average Interest Rate	Market Loans/ Invest to Save/Salix/ HILS/TCL	Average Interest Rate	Total Debt Outstanding
	£m	%	£m	%	£m
Before 1st April 2024	8.00	6.69	0.29	0	8.29
1st April 2024 to 31st March 2025	11.16	5.13	0.29	0	11.45
1st April 2025 to 31st March 2028	23.82	4.13	0.87	0	24.69
1st April 2028 to 31st March 2033	30.83	4.18	3.62	0	34.45
1st April 2033 to 31st March 2043	82.10	4.31	4.90	0	87.00
1st April 2043 to 31st March 2053	89.00	4.16	0	0	89.00
1st April 2053 to 31st March 2063	83.70	4.84	3.00	4.72	86.70
After March 2063	69.00	2.77	0	0	69.00
Total as at 31.03.23	397.61		12.96		410.57

6. Prudential Indicators

6.1 Affordability

6.1.1 Actual and estimated ratio of financing costs to net revenue stream.

Ratio of Financing Costs to Net Revenue Stream		
	2022-2023 Estimate	2022-2023 Actual
	%	%
Non-HRA	3.95	3.27
HRA	30.90	29.70

The indicator shows the proportion of income taken up by capital financing costs.

6.2 Prudence

6.2.1 The Capital Financing Requirement (CFR).

	31.03.2023 Estimate £m	31.03.2023 Actual £m
Non-HRA	285	265
HRA	178	162
HRAS	69	69
Total	532	496

The Capital Financing Requirement reflects the underlying need to borrow for capital purposes.

6.2.2 Gross Borrowing against the Capital Finance Requirement indicator.

To ensure that borrowing levels are prudent over the medium term the Council's external borrowing must only be for a capital purpose. Gross borrowing must not exceed the CFR for 2022-23 plus the expected changes to the CFR over 2023-24 and 2024-25 but can in the short term due to cash flows. The table below highlights the Council's gross borrowing position against the CFR. The Council has complied with this prudential indicator.

£m	2022-2023 Estimate	2022-2023 Actual
Debt at 1 st April 2022	411	401
Expected Change in Debt	64	10
Gross debt at 31st March 2023	475	411
CFR	532	496
Under / (Over) borrowing	57	85

The Section 151 Officer reports that the authority had no difficulty meeting this requirement in 2022-23.

6.2.3 The Authorised Limit and Operational Boundary.

The Authorised Limit is the "Affordable Borrowing Limit" required by Section 3 of the Local Government Act 2003. The Council does not have the power to borrow above this level. The table below demonstrates that during 2022-23 the Council has maintained gross borrowing within its Authorised Limit.

The Operational Boundary is the expected borrowing position of the Council during the year. Periods where the actual position is either below or over the Boundary is acceptable subject to the Authorised Limit not being breached.

The actual financing costs as a proportion of net revenue stream identifies the trend in the cost of capital (borrowing and other long term obligation costs net of investment income) against the net revenue stream.

	2022-2023 £m
Authorised Limit	585.40
Gross borrowing	410.57
Operational Boundary	532.20
Average gross borrowing position	404.89
Financing costs as a proportion of net revenue stream	5.86%

7. Leasing

No finance leases were negotiated during the year.

8. Rescheduling

No rescheduling was undertaken during the year.

9. Conclusion

This report demonstrates compliance with the reporting requirements of the CIPFA Treasury Management Code of Practice.

10. Recommendations

It is recommended that this report be received by Cabinet.

Investment Summary as at 31st March 2023

Carmarthenshire County Council

Totals			
Total	£148,500,000		
Calls & MMFs	£67,500,000	45%	
Fixed Deposits	£81,000,000	55%	
Specified	£0	0%	

Weighted Average			
Yield			3.75%
Maturity (Days)			
Total Portfolio	Total Portfolio		64.12
Long Term		Short Term	
AAA	-		1.00
AA	F1		79.42
A	F1		97.27
BBB	F2		0.00
CCC	C		0.00

Risk Factors			
< 1 year	£14,325		0.010%
1 - 2 years	£0		0.000%
2 - 3 years	£0		0.000%
3 - 4 years	£0		0.000%
4 - 5 years	£0		0.000%
Total Portfolio	£14,325		0.010%

Maturity Structure			
< 1 Week	£67,500,000		45%
< 1 Month	£25,000,000		17%
2 - 3 Months	£20,000,000		13%
3 - 6 Months	£17,000,000		11%
6 - 9 Months	£7,000,000		5%
9 - 12 Months	£12,000,000		8%
12 Months+	£0		0%
Total	£148,500,000		100%

SLY Model

Carmarthenshire County Council

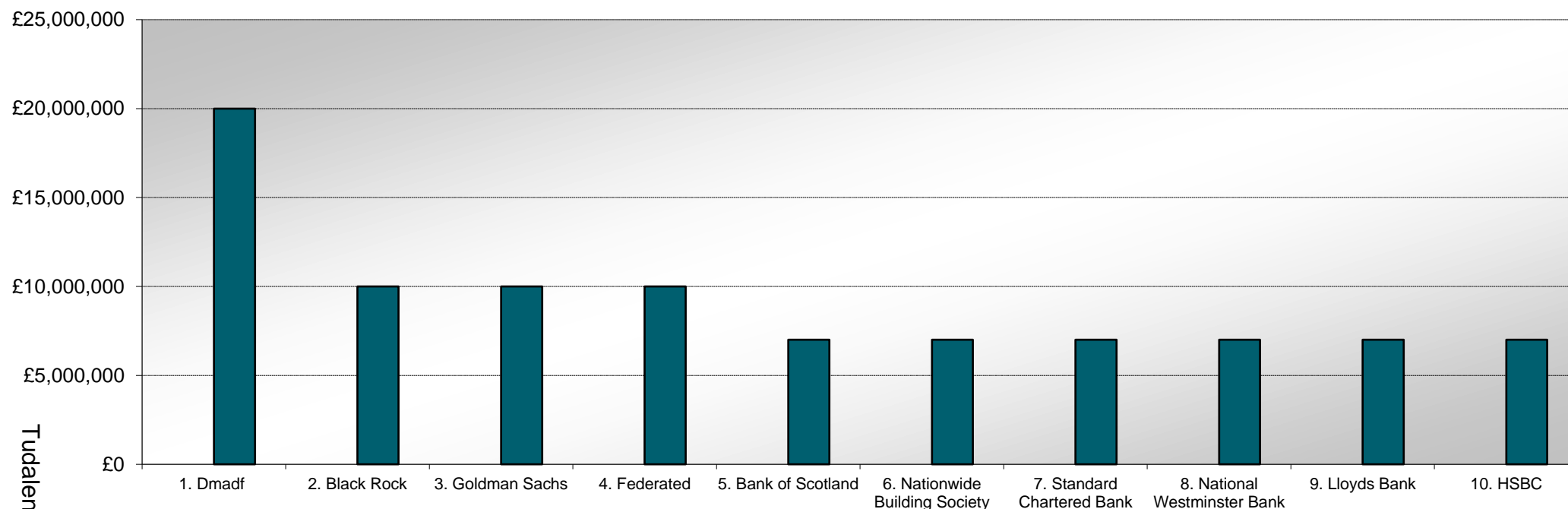
31/03/2023

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwiadol

Top 10 Counterparty Holdings

Carmarthenshire County Council

Counterparty	Principal	% of Total Holding	WAM (Days)	WAYield	WADefault
1. Dmadf	£20,000,000	21.74%	26	4.02%	0.001%
2. Black Rock	£10,000,000	10.87%	1	3.99%	0.000%
3. Goldman Sachs	£10,000,000	10.87%	1	3.91%	0.000%
4. Federated	£10,000,000	10.87%	1	3.95%	0.000%
5. Bank of Scotland	£7,000,000	7.61%	1	3.92%	0.000%
6. Nationwide Building Society	£7,000,000	7.61%	210	3.58%	0.054%
7. Standard Chartered Bank	£7,000,000	7.61%	1	4.34%	0.000%
8. National Westminster Bank	£7,000,000	7.61%	362	4.55%	0.093%
9. Lloyds Bank	£7,000,000	7.61%	98	2.00%	0.025%
10. HSBC	£7,000,000	7.61%	1	4.08%	0.000%

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwiadol

CABINET

DYDD LLUN, 18 MEDI 2023

PRESENNOL Cyngorydd D. Price (Cadeirydd)**Cynghorwyr (Yn y Siambr):**

C.A. Davies

L.D. Evans

H.A.L. Evans

G. Davies

P.M. Hughes

A. Lenny

E.G. Thomas

J. Tremlett

A. Vaughan Owen

Cynghorwyr yn bresennol fel sylwedydd (Yn rhithwir):

Y Cyngorydd Deryk Cundy.

Hefyd yn bresennol (Yn y Siambr):

W. Walters, Prif Weithredwr

C. Moore, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol

J. Morgan, Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymunedau

G. Morgans, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Addysg a Phlant

D.W. John, Pennaeth Seilwaith Amgylcheddol

J. Jones, Pennaeth Adfywio, Polisi a Digidoll

L.R. Jones, Pennaeth Gweinyddiaeth a'r Gyfraith

D. Hockenhull, Rheolwr y Cyfryngau a Marchnata

L. Jenkins, Swyddog Cymorth y Cabinet

E. Evans, Prif Swyddog Gwasanaethau Democrataidd

M.S. Davies, Swyddog Gwasanaethau Democrataidd

Hefyd yn bresennol yn rhithwir

R. Griffiths, Pennaeth Lle a Chynaliadwyedd

J.G. Jones, Rheolwr Cynnal a Chadw Eiddo

M. Runeckles, Swyddog Cefnogi Aeolodau

Siambr, Neuadd Y Sir, Caerfyrddin, SA31 1JP - 10.00 - 10.40 yb**1. YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB**

Ni chafwyd ymddiheuriadau am absenoldeb.

2. DATGANIADAU O FUDDIANNAU PERSONOL

Ni ddatganwyd unrhyw fuddiannau personol.

Y Cyngorydd/ Swyddog	Rhif y Cofnod	Y Math o Fuddiant
Cyng. A. Davies	9 - Ail Gartrefi a Llety Gwyliau Tymor Byr;	Yn rhedeg Airbnb mewn ail gartref fel rhan o'i busnes

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

		fferm;
Cyng. H. Evans	9- Ail Gartrefi a Llety Gwyliau Tymor Byr;	Mae gan aelod o'r teulu ail gartref;
Cyng. L.D. Evans	9 - Ail Gartrefi a Llety Gwyliau Tymor Byr;	Mae gan aelod o'r teulu ail gartref;
Cyng. P. Hughes	9 - Ail Gartrefi a Llety Gwyliau Tymor Byr;	Mae gan aelod o'r teulu ail gartref;
W.S. Walters	14 - Effaith Covid-19 ar Gontractwyr – Gwaith Mawr;	Mae ei gŵr yn gweithio i gontractwr;

3. LLOFNODI FEL COFNOD CYWIR GOFNODION CYFARFOD Y CABINET A GYNHALWYD AR Y 17EG GORFFENAF 2023.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL lofnodi bod cofnodion cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 17 Gorffennaf 2023 yn gofnod cywir.

4. CWESTIYNAU Â RHYBUDD GAN YR AELODAU

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd dim cwestiynau â rhybudd wedi cael eu cyflwyno gan yr Aelodau.

5. CWESTIYNAU A RHYBYDD GAN Y CYHOEDD

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd dim cwestiynau wedi dod i law gan y cyhoedd.

6. ADRODDIAD BLYNYDDOL YNGYLCH RHEOLI'R TRYSORLYS A'R DANGOSYDD DARBODAETH 2022-2023.

Fel rhan o ofynion Côt Ymarfer diwygiedig CIPFA ar gyfer Rheoli'r Trysorlys, rhoddodd y Cabinet ystyriaeth i Adroddiad Blynyddol y Cyngor ynghylch Rheoli'r Trysorlys a Dangosyddion Darbodaeth ar gyfer 2022-23.

Mabwysiadodd y Cyngor Bolisi a Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a'r rhaglen gyfalaf bum mlynedd ar gyfer 2022-23 ar 2 Mawrth 2022. Rhestrododd yr adroddiad blynyddol y gweithgareddau a gynhaliwyd yn 2022-23.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL ARGYMELL I'R CYNGOR bod yr Adroddiad Blynyddol ynghylch Rheoli'r Trysorlys a Dangosyddion Darbodaeth 2022-23 yn cael ei fabwysiadu.

7. RHAGOLYGNON Y GYLLIDEB REFENIW.

Bu'r Cabinet yn ystyried adroddiad ar Ragolygon Cyllideb Refeniw'r Cyngor yn dilyn y cyfarfod y Cyngor ym mis Mawrth 2023 lle cytunwyd ar ei Gynllun Ariannol

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

Tymor Canolig ar sail yr amcangyfrifon a'r ymrwymiadau a oedd yn hysbys ar y pryd a'i lunio yng nghyd-destun setliad ariannol Llywodraeth Cymru ar gyfer 2023/24, gan gynnwys setliad dangosol ar gyfer blwyddyn 2 o'r cynllun ac amcangyfrifon ar gyfer mewnbynnau allweddol eraill. Ar adeg y gosod y gyllideb nodwyd y risg o chwyddiant, ac yn benodol ei effaith ar setliadau cyflog y cytunwyd arnynt yn genedlaethol, yn ogystal â'r cynnydd mewn costau gofal a gomisiynwyd, sy'n gysylltiedig â chynnydd yn y cyflog byw sylfaenol. Fodd bynnag, roedd newidiadau ychwanegol i'r amgylchedd allanol a fyddai'n cael effaith sylweddol ar y gyllideb wrth symud ymlaen yn cynnwys y canlynol:

- Mae cyfradd chwyddiant bellach yn amlwg yn gostwng, er bod rhagolygon yn dal i fod yn ansicr iawn;
- Sefyllfa sydd heb ei datrys ynghylch cynnig cyflog NJC Ebrill 2023 (manylion isod), gyda chynnig y Cyflogwyr eisoes yn cael ei amcangyfrif £3m yn uwch na'r ffigurau cyllidebol cyfredol;
- Risg o anghydfod pellach ynghylch cynnig Athrawon Medi 2023 (wedi'i ddiwygio i 5% ar adeg ysgrifennu – manylion isod);
- Prisiau ynni llai sydd nid yn unig yn lleihau ein costau corfforaethol, ond maent hefyd wedi lleihau cost mecanwaith cap prisiau Llywodraeth y DU, gan wella cyllid cyhoeddus.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL

- 7.1 bod y rhagolwg cyllidebol cychwynnol yn cael ei dderbyn;**
- 7.2 bod y dull arfaethedig o glustnodi'r arbedion angenrheidiol yn cael ei gymeradwyo;**
- 7.3 bod y dull arfaethedig o ymgynghori ynghylch y gyllideb yn cael ei nodi.**

8. CAIS I'R GRONFA DATBLYGU.

Bu'r Cabinet yn ystyried adroddiad a oedd yn rhoi gwybodaeth am sefyllfa ddiweddaraf y Gronfa Ddatblygu ac yn gofyn am gymeradwyo cais diweddar i roi swm o £175,000 i ariannu lleiniau ychwanegol â thrydan ym Mharc Gwledig Pen-bre a fyddai'n creu rhagor o incwm. Cynigwyd bod yr ad-daliad ar gyfer y cynllun uchod yn para dros bedair blynedd.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL

- 8.1 cymeradwyo rhoi swm o £175,000 ar gyfer ariannu lleiniau ychwanegol â thrydan ym Mharc Gwledig Pen-bre, gan greu mwy o incwm;**
- 8.2 bod yr ad-daliad am y cynllun uchod yn para dros gyfnod o bedair blynedd;**
- 8.3 bod y taliadau'n dechrau yn 2024/25.**

9. AIL GARTREFI A LLETY GWYLIAU TYMOR BYR.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

[Sylwer: Roedd y Cyngorwyr A. Davies, H. Evans, L.D. Evans a P. Hughes wedi datgan buddiant personol yn yr eitem hon yn gynharach ac felly gadawsant y cyfarfod tra oedd yr eitem yn cael ei thrafod a'r bleidlais ddilynol.]

Bu'r Cabinet yn ystyried adroddiad yn nodi ffordd ymlaen posibl mewn perthynas ag ail gartrefi a llety gwyliau tymor byr a datblygu dull polisi cynllunio a fydd yn tynnu sylw at yr ystyriaethau sylfaenol a'r dulliau posibl i reoli'r newid defnydd digyfngiad rhwng y dosbarthiadau defnydd newydd o eiddo. Wrth lunio'r ffordd ymlaen, mae'r adroddiad yn nodi cyfres o gamau fel rhan o ddull fesul cam o ystyried a gweithredu dull polisi newydd ar gyfer ail gartrefi a llety gwyliau tymor byr yn Sir Gaerfyrddin.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL

9.1 nodi cynnwys yr adroddiad hwn a chefnogi'r camau canlynol;

9.2 mabwysiadu'r dull fesul cam a nodwyd wrth ddatblygu ymateb a arweinir gan bolisi;

9.3 cymeradwyo datblygiad pellach y sylfaen dystiolaeth fel yr amlinellir yn yr adroddiad.

10. MATERION YSTÂD WLEDIG Y CYNGOR SIR.

Ymhellach i gofnod 14 o gyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 20 Chwefror 2023, rhoddwyd ystyriaeth i adroddiad yn gofyn am gymeradwyaeth ar ddau fater cyfredol yn ymwneud â phortffolio Ystâd Wledig y Cyngor sef plannu coed a chreu coetiroedd ar dir y Cyngor a sefydlu Prosiect Datblygu Systemau Bwyd yn Fferm Bremenda Isaf, Llanarthne. Byddai'r cyntaf yn helpu i gyflawni nodau'r Cyngor ynghylch atafaelu carbon mewn perthynas â'i ymrwymiad Carbon Sero Net a'i amcanion Argyfwng Natur, a byddai'r olaf yn cyflawni nodau'r Cyngor ynghylch cynhyrchu bwyd lleol, cefnogi mentrau gwledig a galluogi arallgyfeirio ar ei Ystâd Fferm at ddibenion sicrhau cynaliadwyedd yn y dyfodol.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL

10.1 bwrw ymlaen â phlannu coed a chreu coetiroedd ar dir y Cyngor;

10.2 bwrw ymlaen â'r Prosiect Datblygu Systemau Bwyd yn Fferm Bremenda Isaf, Llanarthne.

11. NODI BOD GRŴP PLAID CYMRU WEDI ENWEBU'R CYNGHORYDD MEINIR JAMES I GYMRYD LLE'R CYNGHORYDD HAZEL EVANS AR Y GRŴP LLYWODRAETHU LLESIANT DELTA.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL nodi bod Grŵp Plaid Cymru wedi enwebu'r Cyngorydd Meinir James yn lle'r Cyngorydd Hazel Evans ar y Grŵp Llywodraethu Llesiant Delta

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

**12. UNRHYW FATER ARALL Y GALL Y CADEIRYDD OHERWYDD
AMGYLCHIADAU ARBENNIG BENDERFYNU EI YSTYRIED YN FATER BRYS
YN UNOL AG ADRAN 100B(4)(B) O DDEDDF LLYWODRAETH LEOL, 1972.**

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd unrhyw eitemau eraill o fater brys.

13. GORCHYMYN I'R CYHOEDD ADAEL Y CYFARFOD.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL, yn unol â Deddf Llywodraeth Leol 1972, fel y'i newidiwyd gan Orchymyn Llywodraeth Leol (Mynediad at Wybodaeth) (Amrywio) (Cymru) 2007, orchymyn i'r cyhoeddadael y cyfarfod tra oedd yr eitem canlynol yn cael ei ystyried, gan fod yr adroddiad yn cynnwys gwybodaeth eithriedig fel y'i diffiniwyd ym mharagraff 14 o Ran 4 o Atodlen 12A i'r Ddeddf.

14. EFFAITH COVID-19 AR GONTRACTWYR - GWAITH MAWR.

[Sylwer: Roedd y Prif Weithredwr, Wendy S. Walters, wedi datgan buddiant personol yn yr eitem a gadawodd y cyfarfod tra oedd y Pwyllgor yn trafod yr eitem ac yn pleidleisio yn ei chylch.]

Ar ôl cynnal prawf budd y cyhoedd PENDERFYNWYD, yn unol â'r Ddeddf y cyfeiriwyd ati yng nghofnod rhif 13 uchod, beidio â chyhoeddi cynnwys yr adroddiad gan ei fod yn cynnwys gwybodaeth eithriedig am faterion ariannol neu faterion busnes unigolyn penodol (gan gynnwys yr Awdurdod oedd yn meddu ar y wybodaeth honno) (Paragraff 14 o Ran 4 o Atodlen 12A i'r Ddeddf). Roedd prawf budd y cyhoedd mewn perthynas â'r adroddiad hwn yn drech na'r budd i'r cyhoedd o ran datgelu'r wybodaeth a geir ynddo oherwydd byddai datgelu'r wybodaeth yn cael effaith andwyol ar gyllid cyhoeddus drwy danseilio sefyllfa'r Cyngor o ran trafod telerau yn y trafodiad hwn a thrafodiadau tebyg eraill.

Bu'r Cabinet yn ystyried adroddiad yn gofyn am benderfyniad i ddiwygio darpariaethau cytundebol yn unol â Chanllawiau Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru ar gyfer gwaith sy'n gysylltiedig ag adeiladu. Roedd yr adroddiad yn manylu ar y goblygiadau ariannol, y risgiau a'r goblygiadau cyfreithiol i'r amrywiol opsiynau oedd ar gael.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL fabwysiadu Opsiwn 2 fel yr amlinellir yn yr adroddiad.

CHAIR

DATE

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol